

Rapport

Diarienummer
100-6562-14

Omvärldsanalys 2014

för Länsstyrelsen Jämtlands län

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Omslagsbild

Utsikt. Foto: Marcus Elmerstad

Utgiven av

Länsstyrelsen Jämtlands län
Oktober 2014

Beställningsadress

Länsstyrelsen Jämtlands län
831 86 Östersund
Telefon 010-225 30 00

Ansvarig

Bengt-Åke Strömquist

Tryck

Länsstyrelsens tryckeri, Östersund 2014

Löpnummer

2014:22

Diarienummer

100-6562-14

Publikationen kan laddas ner från Länsstyrelsens hemsida
www.lansstyrelsen.se/jamtland

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
1. Inledning	6
1.2 Omvärldsanalysens funktion i VP-processen på Länsstyrelsen	7
1.3 Syfte och mål	8
1.4 Metod	8
1.5 Analysens genomförande	8
1.6 Omvärldsanalysens uppläggning	9
2. Megatrender och Nära trender	11
2.1 Ökad oro i vår omvärld.	11
2.2 Klimatförändringar får allt större uppmärksamhet	11
2.3 Ökad internationalisering och globalisering	13
2.4 EU-samarbetet utvidgas och fördjupas	13
2.5 Ökat informationsflöde	15
2.6 Tekniken påverkar alltmer hur vi lever våra liv	15
2.7 Människor umgås alltmer digitalt via sociala media.....	16
2.8 Ökad individualisering	16
2.9 Mer heterogen befolkning	16
2.10 Kulturens allt viktigare roll i samhällsutvecklingen	17
2.11 Friskare och sjukare än någonsin	17
2.12 Ansträngd samhällsekonomi	18
2.13 Ökad betydelse av opinionsbildning	18
2.14 Nya och ökade krav på boendemiljö och livskvalitet	18
2.15 Ökade regionala skillnader	19
2.16 Utvidgat rättssamhälle	20
2.17 Minskad tillit till offentliga institutioner	20
2.19 Förändrat beteende i skog och på fjället.....	21
2.20 Vision 2020 – långsiktig inriktning och profilering av Länsstyrelsens verksamhet.....	22
3. Konkreta initiativ och direkt styrning	26
3.1 Staten i förändring	26
3.3 Analysskorset	28
3.4 Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt – ”Förvaltningspolitiska prop:en”	30
3.5 Koncentrationsutredningen och Koncentration av MPD	31
3.6 Från Regionförbund till Region?	33
3.7 Statens regionala förvaltning – ett förslag till en angelägen reform	34
3.8 Länsstyrelsernas interna administrativa verksamheter	38
3.9 Statens servicecenter (SCC)	40
3.10 Länsstyrelsens roll i plan och byggfrågor	40
3.11 Länsstyrelsens roll i bostadsförsörjningen.....	42
3.12 Översyn av de nya strandskyddsreglerna	42
3.13 Infrastrukturfrågorna inklusive bredbandsutbyggnad.....	43
3.14 Dammsäkerhet – Tydliga regler och effektiv tillsyn	45
3.15 Vattenverksamhetsutredningen	48

3.16 Regeringens proposition – En svensk strategi för biologisk mångfald och Ekosystemtjänster	48
3.17 Regeringsuppdrag om friluftsliv	49
3.19 Översyn av jaktlagstiftningen	51
3.20 Miljömålsutredningen – Etappmål i miljömålssystemet.....	52
3.21 Riksrevisionens granskning av livsmedelskontrollen.....	52
3.22 Hygienförordningen	53
3.23 Ny kulturmiljölag.....	54
3.24 Den svenska administrationen av jordbruksstöd – "Jordbruksutredningen"	55
3.25 Egenansvar med professionellt stöd	55
3.26 Länsstyrelsens tillsyn	57
3.27 En sammanhållen klimat- och energipolitik	59
3.28 Jämställdhetspolitik	60
3.29 Arbete inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet (ANDT).	65
4. Slutsatser	66
4.1 Länsstyrelsens framtida uppdrag och verksamhetsinriktning	66

Sammanfattning

Denna omvärldsanalys syftar till att ge Länsstyrelsens ledning, enheter och personal ett underlag för framtagande av verksamhetsplan och prioriteringar för det kommande året samt strategier och inriktningsbeslut på längre sikt.

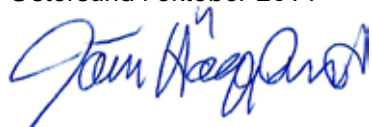
Utgångspunkten för omvärldsanalysen är i första hand de större förändringar som förväntas inom statsförvaltningen i ljuset av beslutad och föreslagen lagstiftning och andra reformer som påverkar Länsstyrelsens framtida roll, uppdrag och utveckling. Den utredning som Mats Sjöstrand presenterade 2012 berör påtagligt länsstyrelsens framtida roll och uppdrag. Även om ännu inga konkreta förslag lagts utifrån utredningen i sin helhet kan vissa av utredningens förslag komma att leda till förslag inom de närmaste åren. Regeringen lade under hösten 2013 fast ett antal ståndpunkter, bland annat att antalet länsstyrelser inte ska minska men att direktvalda parlament är välkomna att hantera regionala utvecklingsfrågor. I länet kommer landstinget att ha det regionala utvecklingsansvaret från 2015. Andra särskilt aktuella frågor är att innehåll och genomförandeorganisation för nästa programperiod inom EU som nu slutförhandlas med EU-kommissionen. Det gäller landsbygdsprogrammet, den gemensamma jordbrukspolitiken CAP, Interregprogrammet samt andra strukturfondsprogram. Även mer generella trender och påverkansfaktorer i länet och det omgivande samhället, här kallade nära trender och megatrender, behandlas översiktligt.

Slutsatserna i omvärldsanalysen är att bilden av vart Länsstyrelsen är på väg innehåller flera huvudlinjer: Den första trenden pekar mot att uppdraget kommer att innehålla ökad (eller till och med renodlad) myndighetsutövning. Nästa trend är att uppdraget till länsstyrelserna kommer att fokusera på ökad samordning av statlig verksamhet på regional nivå och den tredje trenden är att många verksamheter koncentreras till färre länsstyrelser. De tre trenderna utesluter inte varandra utan sannolikt kommer alla tre att få genomslag på länsstyrelsernas framtida verksamhet.

Ökad tillsyn, centralisering och sektorisering är en trend. Ökad samordning och fler tvärssektoriella uppdrag är en annan trend. Många utredningar föreslår koncentration, specialisering och stordrift medan andra förespråkar regional och lokal närvaro för att förbättra tillgänglighet och service. Den samlade bilden är minst sagt mångfacetterad.

Det är viktigt att Länsstyrelsen med full kraft arbetar utifrån vision 2020, värdegrund och olika insatser för organisationens effektivitet. Länsstyrelsen måste också, utifrån omvärldsanalysen, diskutera hur förändringar ska mötas, hur möjligheter ska tas tillvara och vilka åtgärder som ska vidtas för att utvecklingen så långt det är möjligt ska gå i en önskvärd riktning.

Östersund i oktober 2014

Jöran Hägglund, landshövding

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Inom evolutionsteorin formulerade Charles Darwin och Herbert Spencer på 1860-talet, uttrycket "*Survival of the fittest*" som enkelt uttryckt innebär att de arter som bäst kan anpassa sig till omvärlden och förändringar i omvärlden är de arter som kommer att utvecklas och överleva. En parallell kan dras för organisationer, företag, myndigheter, etcetera om vikten av att ha information om vad som händer i omvärlden och anpassa sig till förändringarna. Det är helt enkelt en överlevnadsfråga och det är därför som Länsstyrelsen har sammanställt denna omvärldsanalys.

Länsstyrelsen behöver omvärldskunskap för att ha beredskap för de förändrade förutsättningar som den offentliga verksamheten måste möta – samtidigt som effektivitetskravet blir allt påtagligare. Hur påverkas samhällsplaneringen av klimatförändringarna? Vilken utveckling genomgår lantbruket i ljuset av EU:s gemensamma jordbrukspolitik? Hur kommer EU:s sammanhållningspolitik att påverka länet fram till 2020? Kommer länsindelningen att bestå? Kommer Länsstyrelsen att bestå? Kommer ledningen av den att fortsatt ligga i Östersund? Vilka utredningar pågår som berör Länsstyrelsen? Kommer någon verksamhet att flyttas bort? Kommer någon ny verksamhet att läggas till Länsstyrelsen?

Den 1 januari 2011 bildades ett kommunalt samverkansorgan i länet – Regionförbundet Jämtlands län – som från Länsstyrelsen övertog huvudansvaret för de regionala tillväxt- och utvecklingsfrågorna i länet. Samtidigt övertogs de statliga regionala projektmedlen och vissa personalresurser från Länsstyrelsen. Från den 1 januari 2015 kommer landstinget att ta över det regionala utvecklingsansvaret för Region Jämtland Härjedalen. Då överförs ansvaret för nästan hela anslag 1:1 till Regionen. Hur kommer rollfördelningen och samarbetet mellan Länsstyrelsen (staten) och Regionen att utvecklas?

Dessa frågor och många därtill är berättigade att ställa och söka svaret på eftersom de på olika sätt kommer att påverka Länsstyrelsens uppdrag och ställning i samhällsapparaten. Många av frågorna går inte enkelt eller säkert att besvara men det är ändå viktigt att Länsstyrelsen konfronteras med frågeställningarna och gör egna bedömningar så att vi inte "tas på sängen" när utredningsförslag och andra förändringar plötsligt blir verklighet och ska genomföras med kort varsel.

Hösten 2014 genomförs val till riksdag, landsting och kommuner. Detta kan leda till ändrad politisk inriktning för ett antal frågor inom länsstyrelsens verksamhetsområden.

Länsstyrelsens omvärldsanalys är en viktig del i VP-processen. Omvärldsbevakning är en löpande verksamhet av strategisk karaktär som utförs löpande under året men som struktureras, sammanställs och dokumenteras inför VP-arbetet.

Omvärldsanalysen undersöker och sammanfattar potentiella förändringar vad gäller Länsstyrelsens övergripande roll, uppdrag och utveckling generellt samt för verksamhetens sakområden.

Genom hela omvärldsanalysen syftar "Länsstyrelsen" (med versal) på Länsstyrelsen i Jämtlands län medan länsstyrelser syftar på alla 21 länsstyrelserna generellt.

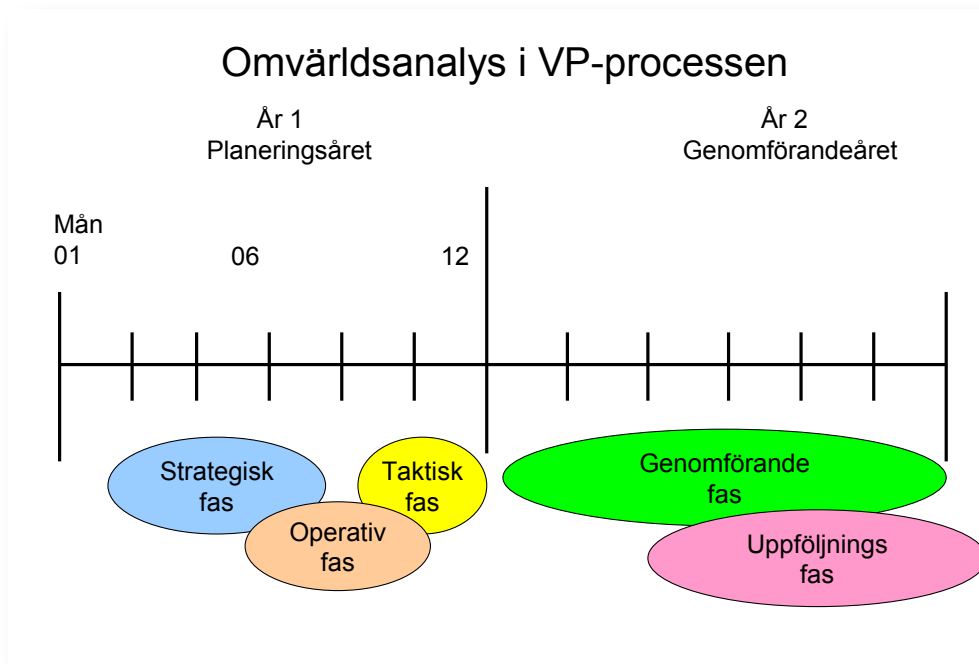
1.2 Omvärldsanalysens funktion i VP-processen på Länsstyrelsen

Verksamhetsplaneringsprocessen (hädanefter kallad VP-processen) består av åtminstone fem faser, Omvärldsanalysen ligger tidigt i processen, i den strategiska fasen, då den utgör ett av underlagen för VP-arbetet. Den ska presenteras samtidigt som övrigt underlag, direktiv och tidplan för VP-arbetet presenteras.

VP-arbetets fem faser är

- » den strategiska fasen (utarbета/revidera de dokument som utgör underlag för VP-arbetet), där omvärldsanalysen är en viktig del
- » den operativa fasen (upprätta enhetsplaner)
- » den taktiska fasen (sammanställa en gemensam VP för Länsstyrelsen)
- » genomförandefasen (att genomföra den verksamhet som har planerats)
- » uppföljningsfasen (följa upp att genomförandet håller tidplan, kvalitet, budget, och så vidare).

Bilden illustrerar de fem faserna utlagda på en grov tidsaxel.

Figur 1. Omvärldsanalys i VP-processen.

1.3 Syfte och mål

Syftet med denna omvärldsanalys är att ge underlag och stöd med att identifiera i första hand verksamhetsnära förändringar som är på gång inom en nära framtid (1–3 år) som kan påverka Länsstyrelsens roll, uppdrag och utveckling. I sammanhanget går det dock inte att bortse från generella trender och påverkansfaktorer i länet, det omgivande samhället och i världen, här kallade nära trender och megatrender, eftersom dessa har en stark indirekt påverkan på Länsstyrelsen och dess verksamhet.

Omvärldsanalysen syftar också till att ge samtliga medarbetare på Länsstyrelsen en förståelse för varför ledningens prioriteringar har en viss inriktning, inte bara att de är som de är. Förhoppningen är att detta bidrar till en fortsatt konstruktiv diskussion kring Länsstyrelsens prioriteringar samt att omvärldsanalysen utgör ett stöd i konkretiseringsarbetet på enheterna.

1.4 Metod

För att kunna svara på de övergripande frågeställningarna, vart är Länsstyrelsen på väg och vilka större förändringar som är att vänta, fokuserar vi på regeringen och riksdagen och hur dessa ser på Länsstyrelsens roll, uppdrag och utveckling i framtiden. Regering och riksdag är länsstyrelsernas främsta uppdragsgivare och kan sägas utgöra "ägaren" vid en jämförelse med det privata näringslivet. Riksdagen beslutar och regeringen genomför politiken med länsstyrelserna som ett av de viktigaste operativa verktygen.

Det är viktigt att belysa det faktum att utredningar och rapporter (förutom propositioner) beställda av regeringen inte nödvändigtvis representerar regeringens ståndpunkter, utan snarare utredarnas. Skrifterna ("Skrifter" används här därefter i texten som ett samlingsnamn för utredningar, departementspromemorior, rapporter, med mera) har ändå valts som utgångspunkter då de ger en god indikation på vilka områden som kan komma att förändras och hur regeringen tänker i vissa frågor, eftersom regeringen har beställt utredningarna utifrån preciserade direktiv.

Omvärldsanalysen har valt utredningar och rapporter utifrån följande kriterier:

Skriften ska innehålla förslag eller idéer som förändrar Länsstyrelsens roll, uppdrag eller utveckling på ett genomgripande sätt, Förändringar som innebär en stor påverkan på Länsstyrelsens roll, uppdrag, utveckling eller arbetssätt på övergripande nivå inkluderas i rapporten. Däremot ingår inte påverkansfaktorer som innebär förändringar i rutiner och liknande på enskild handläggarnivå. Skriften ska vara relativt ny eller innehålla förslag som fortfarande "lever" eller är under genomförande.

1.5 Analysens genomförande

Bengt-Åke Strömquist, som är ansvarig för omvärldsbevakning och omvärldsanalys på Länsstyrelsen, har gått igenom och analyserat innehållet i många skrifter av framför allt övergripande och generell karaktär, samt utformat och sammanställt omvärldsanalysen ursprungligen. För att uppfylla behovet av en verksamhetsnära och sakområdesanknuten omvärldsanalys har ledningskansliet,

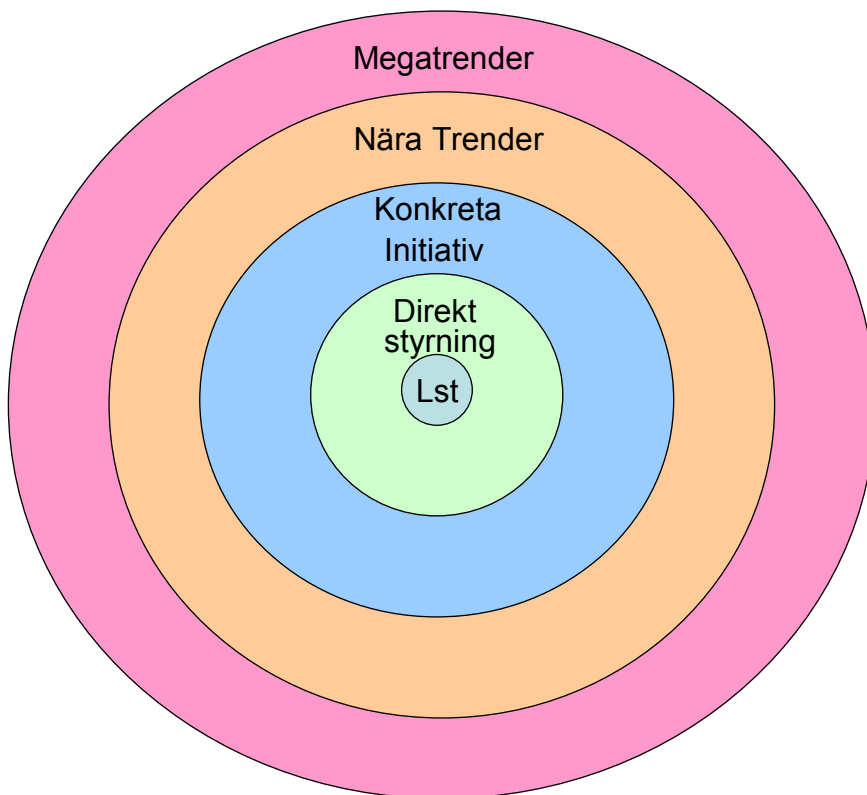

flera sakområden och hela ledningsgruppen gått igenom, kompletterat och diskuterat innehållet. Enheterna har inventerat, kompletterat och tagit fram de fakta och underlag som är mest aktuella inom varje enhets sakområden.

1.6 Omvärldsanalysens uppläggning

För att på ett konkret sätt försöka beskriva upplägget i omvärldsanalysen används en cirkel som illustration. Ringarna i cirkeln symboliserar de olika omvärldar som Länsstyrelsen verkar i och påverkas av. De verksamhetsnära förändringar som är på gång inom en nära framtid, ligger i de två cirkelarna närmast Länsstyrelsen, här kallade Direkt styrning och Konkreta initiativ. Det är i första hand påverkan från dessa som denna omvärldsanalys handlar om. De två yttersta cirkelarna, kallade Nära trender och Megatrender, behandlas mer översiktligt.

Länsstyrelsen har viss frihet att agera, prioritera, organisera, anställa, avveckla, utbilda, disponera pengar, etcetera inom cirkelns kärna, det vill säga inom den egna organisationen, men de beslut som fattas där är i hög grad beroende av hur Länsstyrelsen tolkar påverkan och uppdrag från de omgivande cirkelarna. Målet med omvärldsanalysen är att den ska utgöra ett underlag för de strategiska val som ledningen och övriga beslutsnivåer gör utifrån vad som händer i omvärlden.

Figur 2. Upplägget i omvärldsanalysen.

Omvärlden representerar faktorer som till övervägande del inte är direkt påverkbara av Länsstyrelsen men Länsstyrelsen kan genom sitt agerande anpassa sig själv eller förändra omvärldsfaktorerna på ett sätt som gynnar den egna verksamheten. Den omvärldspåverkan som ligger närmast den egna organisationen (Direkt styrning och Konkreta initiativ) är oftast lättast att påverka.

Man skulle kunna säga att om Länsstyrelsen inte agerar över huvud taget, utan låter det ske som ändå sker, väntar en sannolik och trendframskriven framtid. Om Länsstyrelsen vidtar vissa åtgärder och lyckas med dessa väntar en möjlig framtid. Om Länsstyrelsen sätter upp egna mål, arbetar kraftfullt och lyckosamt för nå dessa kan det vara realistiskt att nå en önskvärd framtid.

I det följande behandlas cirkelns olika ringar utifrån och in med stigande konkretiseringsgrad.

2. Megatrender och Nära trender

2.1 Ökad oro i vår omvärld.

Under de senaste åren har ökad oro i vår omvärld, ökade spänningar i Mellanöstern med kriget i Syrien och ökad terrorverksamhet från Islamiska staten, IS, samt spänningarna i Ukraina medfört stor flyktinginvandring till Sverige men även ökad diskussion om Sveriges försvarskapacitet. Detta påverkar svenska regeringens prioriteringar i statsbudgeten framöver och kommer att kräva stor beredskap att hantera oförutsedda händelser.

Det vi närmast kan se och som påverkar länet är:

- » Många på flykt i världen och den största flyktingmottagningen i landet på mer än 20 år. Landets samtliga kommuner påverkas. Länets kommuner har kraftigt ökat sin mottagning av flyktingar under 2013 och Migrationsverket har öppnat boenden för asylsökanden med i dagsläget totalt 1 300 platser. Länsstyrelsen har en kontinuerlig dialog med både nationell och lokal nivå om läget och flera uppföljningsåtgärder har gjorts med förslag till hur man ska kunna förbättra mottagningsverksamheten och etableringsprocesserna.
- » Kriget i Ukraina kan få konsekvenser, inte bara genom ökade flyktingströmmar av människor till vårt land utan också de spänningar som ökade sanktioner mot Ryssland innebär såsom att importstopp av livsmedel från Europa påverkar våra producerande företag som till exempel mjölkbönderna via sitt medlemsföretag Arla. Detta innebär en stor press på livsmedelsmarknaden i Europa.
- » Ökad spänning Öst-Väst där nya diskussioner kring försvarssamarbete och försvarspakter lyfts fram.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Länsstyrelsen får utökade arbetsuppgifter inom integrationsområdet.
- » Kris och beredskapsfrågor får ökad vikt.
- » Sveriges statsbudget blir än mer ansträngd av oförutsedda utgifter vilket kan leda till omprioriteringar och kraftiga besparingskrav på Länsstyrelsens olika verksamheter.

2.2 Klimatförändringar får allt större uppmärksamhet

Sedan Kyotoprotokollet 1997 har samhällets intresse för klimatförändringarna ökat. Inom den svenska politiken har klimatfrågan etablerats som ett politikområde med påtagliga kopplingar till en mängd andra politikområden såsom energi, transport, landsbygdsolitik, med flera.

I vårt län finns inom energiområdet två frågor som särskilt ska framhållas. Det är vindkraften med dess utbyggnadsplaner och pågående prospektering efter uran med eventuell framtida brytning.

Enligt senast tillgänglig vindkraftsstatistik från Energimyndigheten (ES2014:02) fanns år 2013 129 verk i Jämtlands län som tillsammans producerade 0,64Gwh

el. Under 2014 har två större vindkraftparker färdigställt (Mörttjärnberget, 37 vindkraftverk, och Mullberget, 26 vindkraftverk, vilket gör att det för närvarande (september 2014) finns cirka 190 vindkraftverk i drift i Jämtlands län. Utöver detta pågår byggnation av tre vindkraftparker (Ögonfågeln, Glötevålen samt Björkhöjden/Björkvattnet) med totalt 70 verk. De fem ovan nämnda parkerna beräknas kunna producera cirka 1,6 TWh/år. Färdiga tillstånd finns dessutom för 292 vindkraftverk i 11 olika parker och planer i olika skeden finns för ytterligare cirka 700 verk i länet. I den nya regionala "Klimatstrategi för Jämtlands län 2014–2020" som Länsstyrelsen beslutade 23 juni 2014, anges en vindkraftproduktion motsvarande 3 TWh/år som en rimlig målsättning år 2020.

Vindkraftärendena är i högsta grad tvärssektoriella, då vindkraften berör flera olika intressen som Länsstyrelsen ska beakta och sammanväga i sin beredning. Det är bland annat miljö tillstånd, tillsyn, planfrågor, näringslivsutveckling, naturvårds-, rennärings- och kulturmiljöintressen. De fortgående och omfattande investeringarna i vindkraft kommer att ställa stora krav på Länsstyrelsens förmåga att möta upp i samråd, tillstånd, tillsyn under uppbyggnadsfasen med mera på ett samordnat, konsekvent och tidseffektivt sätt.

På flera håll i länet har mineralprospekteringsföretag ansökt om och av Bergsstaten fått undersökningstillstånd att prospektera efter uran bland annat. Koncentrationen av uran är låg i den undersökta alunskiffern, men då det finns stora mängder alunskiffer lättillgängligt anses fyndigheterna intressanta av företagen.

Analysresultaten har väckt förhoppningar hos en del och farhågor hos andra. Förhoppningarna grundas på kommersiella intressen, nya jobb och utbyggd infrastruktur medan farhågorna grundas på befärad negativ påverkan på naturmiljö, boendemiljö, turism och annan näringsverksamhet. Den officiella ståndpunkten i länets miljömål är att uranbrytning inte ska få förekomma i länet. Detta skrevs in i "Miljömål Jämtlands län", fastställda av Länsstyrelsen den 11 december 2006. Förslagen till regionala miljömål togs fram tillsammans med samtliga kommuner, landstinget, företag, organisationer och föreningar i länet. Målet "Ingen uranbrytning" finns fortsatt med i det reviderade "Regionala miljömålsprogrammet för Jämtlands län 2013–2016" som antogs 2 december 2013. Frågan om uranbrytning i länet kan komma att ställas på sin spets om något gruvbolag ansöker om att få starta uranbrytning.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Länsstyrelsen får ett utökat ansvar inom energipolitikens område både vad gäller utveckling (av nya energikällor) och tillsyn.
- » Nya och ändrade investeringsbidrag för att minska utsläppen ger ett ökat antal ärenden.
- » Kraven på riskbedömningar, beredskap och säkerhet med anledning av extrema väderförhållanden ökar i samhällsplaneringen, vilket bland annat har visat sig genom länsstyrelsernas uppdrag att samordna arbetet med klimatanpassning och tillsyn över dammsäkerheten.
- » Ökade krav på rådgivning inom gröna sektorn kring sårbarheter och anpassningsåtgärder i ett förändrat klimat.

2.3 Ökad internationalisering och globalisering

Enskilda individer, företag, organisationer och nationer blir allt mer beroende och intresserade av vad som sker i grannländer och i omvärlden i övrigt. Kommunikationerna byggs ut och utbildningar och arbeten utomlands blir allt mer tillgängliga. Företagen behöver finna nya affärsmarknader och anpassa sig till den internationella konkurrensen. Invandringen är en naturlig del av internationaliseringen sedan länge. Den globala konkurrensen om arbetstillfällena ökar också – något som på kort sikt kan leda till lönepress, friställningar och företagsnedläggningar i Sverige.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Fler internationella företag och organisationer kommer att beröras av länsstyrelsens verksamhet och beslut.
- » Ökat arbete och utökade uppdrag inom integrationsområdet.
- » Förutsättningarna och intresset för transregionala samarbeten och erfarenhetsutbyten ökar. Här kan EU-stöden via till exempel Interreg-programmen vara ett verktyg.
- » Behov av samverkan kring tvärsektorieella frågor och problem som inte en myndighet eller en ensam aktör kan lösa. Länsstyrelsens roll som regional samordnare av statliga myndigheter vad gäller tillsyn inom till exempel trafficking, mänskliga rättigheter, alkohol, narkotika, dopning, tobak (ANDT) och transporter kan komma att stärkas.

2.4 EU-samarbetet utvidgas och fördjupas

EU påverkar Sverige och inte minst Länsstyrelsen på många olika sätt, både i ärendehandläggning, tillsyn och utvecklingsfrågor. Detta sker bland annat genom stödprogram som Länsstyrelsen dels förvaltar, administrerar och genomför (Interreg Sverige-Norge och Landsbygdsprogrammet) och dels kan ta del av för genomförande av utvecklingsinsatser (Mål 2 regionala respektive sociala fonden liksom de tidigare nämnda). Vi ingår också i Strukturfondspartnerskapet som prioriterar insatser i de regionala strukturfondsprogrammen.

Avslut av den tidigare och starten av den nya programperioden är förskjutna i tiden. Just nu avslutas programperioden 2007–2013 och utformning och budget för de nya programmen i EU:s nästa programperiod, åren 2014–2020, håller på att slutförhandlas. Utfallet av dessa förhandlingar kommer att vara viktiga för lång tid framåt, både för länet och för Länsstyrelsen.

EU påverkar Länsstyrelsen även i juridiska avseenden då vi har i uppdrag att implementera olika EU-direktiv och bestämmelser. EU:s beslut när det gäller miljö, klimat, integration, med mera påverkar Länsstyrelsen. Som exempel kan nämnas EU:s ramdirektiv för vatten, direktivet om penningtvätt, e-förvaltning, asylsystem, biologisk mångfald, hantering av bioavfall, Östersjöstrategin, EU:s inre marknad, ny jämställdhetsstrategi för EU, ökad EU-samverkan kring naturolyckor, katastrofhantering och klimatanpassning, hållbara transporter, kontroller i livsmedelskedjan, direktiv om byggnaders energiprestanda och miljökrav vid offentlig upphandling. EU-samarbetets inriktning och utveckling påverkar i högsta grad Länsstyrelsens uppdrag och verksamhet.

EU-samarbetet präglas till stor del av att det löpande utvidgas (med nya medlemmar) och fördjupas (med nya politikområden eller samarbeten). EU har succesivt utvidgats från sex medlemsländer år 1957 till för närvarande 28 medlemsländer. Det senaste medlemslandet är Kroatien som blev medlem i juli 2013. På tur står kandidatländerna Makedonien, Turkiet, Island, Montenegro och Serbien. EU:s senaste övergripande målsättning har formulerats under devisen "Europe 2020". Det är en tillväxtstrategi för det kommande årtiondet, med målsättningen att EU ska bli en smart, hållbar och inkluderande ekonomi där medlemsländerna skapar sysselsättning, produktivitet och sammanhållning. Konkret har EU formulerat målsättningar för sysselsättning, innovation, utbildning, social integration samt klimat och energi – som ska nås till år 2020.

EU:s sammanhållnings- och jordbrukspolitik har särskild betydelse för Jämtlands län i och med att länet omfattas av EU:s Interreg-program Sverige-Norge och Länsstyrelsen är förvaltande och attesterande myndighet för det programmet. Arbetet innebär förutom förvaltande att informera och arbeta proaktivt för strategiska projekt som matchar uppsatta mål i programmet. Dessutom omfattas vi av Landsbygdsprogrammet och strukturfondsprogrammen för regionala och sociala fonden i mål 2 mellersta Norrland. Den kanske mest intressanta EU-frågan att bevaka är hur dessa program och stöd kommer att utformas i den nya gemensamma jordbrukspolitiken, Common Agricultural Policy (CAP), och sammanhållningspolitik som håller på att läggas fast under hösten. Det enskilt största orosmomentet just nu är EU:s nya CAP som sjösätts 2014 och 2015. Osäkerheten kring, områdesindelning, miljöersättningar och budgeten gör planeringssituationen svår för våra lantbrukare. Effekterna kan bli märkbara i länet både i landskapet och i sysselsättningen. Stöden är viktiga, för ett jämtländskt jordbruksförstag består omsättningen på mellan 30–50 procent av EU-stöd.

En mer övergripande fråga i EU-sammanhang är om vi ska ha ett nationernas eller regionernas Europa. I Europa märks en tydlig regionaliseringstrend, där utvecklingen går mot alltmer självstyrande regioner. Trenden är tydlig även i Sverige, där det i nästan alla län har bildats "regioner" av olika slag, senast här i Jämtland den som startar med landstingets regionfullmäktige som huvudman den 1 januari 2015. Frågan är vilken roll staten i ett längre perspektiv kommer att ha i ett "Regionernas Europa"?

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen:

- » De uppdrag som Länsstyrelsen har med anknytning till EU, förvaltning och genomförande av Sverige-Norge-programmet och genomförande av landsbygdsprogrammet, kommer att kräva mycket arbete att implementera och sätta i gång utifrån de nya program och föreskrifter som kommer att gälla. För övrigt behöver Länsstyrelsen följa de EU-program länet omfattas av och delta i partnerskapsarbete utifrån de olika programmens krav.
- » Markanvändningen, förutsättningarna för lantbruket och utvecklingen på landsbygden kan komma att förändras som en direkt följd av förändringar i EU:s landsbygds- och jordbrukspolitik.

2.5 Ökat informationsflöde

Informationsutbudet via internet, massmedier och sociala medier ökar och når oss allt snabbare. Metadatabaser (databaser över databaser) blir allt vanligare. Medborgarna i allmänhet och grupper av särskilt välinformerade ställer allt större krav och utmanar traditionella auktoriteter och myndigheter (ett exempel är där den välutbildade anser sig veta mer om sin egen sjukdom än läkaren tack vare informationstillgängligheten).

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Det blir allt viktigare att kvalitetssäkra information och sålla i den inkommande informationen.
- » Kraven ökar på att informationshanteringen blir mer tvärssektoriell inom myndigheten och samordnad mellan myndigheter.
- » Länsstyrelsen behöver utnyttja många olika, och nya, kommunikationskanaler och informationen behöver vara mer målgruppsanpassad.

2.6 Tekniken påverkar alltmer hur vi lever våra liv

Genom datorutvecklingen kommunicerar vi med varandra oberoende av tid och rum. Handel via nätet sker i allt högre utsträckning. Framöver kan i princip de flesta affärstransaktioner och offentlig tillståndsgivning genomföras papperslöst. Tillverkningsindustrin datoriseras och arbetslivet blir alltmer mobilt och flexibelt. Alltmer service läggs ut på webben (till exempel söka jobb, söka bidrag, boka biljetter, leta efter öppettider, etcetera.).

Baksidan är att tekniken även ger större möjlighet att kontrollera medborgare, vilket riskerar att gå ut över den enskildes rätt till privatliv. Bevakningskameror i offentliga utrymmen och samkörning av offentliga register blir allt vanligare. Samtidigt pågår debatten om integritetsskydd och var gränsen för kontroll går.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Samordning mellan länsstyrelserna underlättas av teknologiutvecklingen.
- » Tillsyn och ärendehandläggning kan utvecklas och effektiviseras (e-tjänster)
- » Den fysiska arbetsplatsen som funktionell och social mötesplats blir allt viktigare i och med att de mänskliga kontakterna blir färre i den nya teknologiska världen.
- » Mer flexibla arbetsvillkor vad gäller fysisk arbetsplats, fysisk närvaro, arbetstider, etcetera.
- » Kompetens på Länsstyrelsen kring att göra avvägningar mellan teknik, säkerhet och integritet blir allt viktigare.
- » Ökad digitalisering (genom e-förvaltning) innebär större tillgång till och möjligheter att bruka och missbruka information.
- » Länsstyrelsen har också uppdrag att verka för förenkling för företag, bland annat inom jordbruksområdet. Detta kan påverka vårt sätt att utföra kontroller med mera.

2.7 Människor umgås alltmer digitalt via sociala media

Med teknikens hjälp kan individer skapa digitala nätverk och subkulturer via nätet. Bloggar, chattsidor och communities är några exempel. Det egna intresset styr helt valet av umgänge. Såväl yrkesliv som utbildningsformer digitaliseras i allt högre grad.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Behovet av en reception med generösa öppettider och möteslokaler kan komma att minska då vi finner nya vägar att kommunicera med våra "kunder".
- » IT-kunskaperna ökar medan direktkontakterna med medborgarna minskar.
- » Teknikutvecklingen och den ökande kompetensen hos allmänheten kommer att kräva utökad service och utbyggnad av digitaliserad ärendehandläggning (e-tjänster) och tillsyn.
- » Länsstyrelsen behöver utveckla sin webb och andra kommunikationssätt för att nå fler medborgare.

2.8 Ökad individualisering

Några tendenser i den allt ökade individualiseringen är bland annat att intresset för kollektiva lösningar minskar, barnafödandet senareläggs, engagemang i politiskt arbete minskar men ökar i stället i enskilda sakfrågor, upplevelseindustrin växer och traditionella massmedier ersätts av ett mer fragmentiserat medielandskap där man i ökad utsträckning själv väljer vad man vill se, när man vill se och via vilka massmedier man vill se det.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » En mer individualiserad syn på samhället kan minska opinionen för en stor offentlig sektor.
- » Det blir svårare att nå ut med breda samhällsbudskap, till exempel i krissituationer, eftersom det inte finns en självklar kanal att nå medborgarna via utan många olika.
- » Förståelsen minskar för kollektiva hänsynstaganden i våra beslut vilket kan leda till ökning av antalet överklaganden.

2.9 Mer heterogen befolkning

Mångfalden i det svenska samhället ökar, framförallt i storstäderna. År 2015 beräknas mer än var fjärde person mellan 18 och 64 år att ha utländsk bakgrund. Skillnaderna mellan generationer blir allt tydligare, inte minst på grund av teknologikutvecklingen. Även värderingsmässigt blir befolkningen mer heterogen. Man har olika syn på familjebildning, arbete, auktoriteter, jämställdhet, etcetera. Olika religioner måste samspela med varandra. Denna trend kan leda till ökad tolerans och förståelse men även till ökad segregation och vidgade samhällsklyftor.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Myndigheter såsom Länsstyrelsen måste ha kunskap kring andra kulturer, till exempel vad gäller helgdagar, seder och traditioner och även att vara beredd att kommunicera på flera språk vid till exempel krissituationer.
- » Kraven på representativ personalsammansättning kan komma att öka. Fler arbetsuppgifter inom sakområdet integration och mänskliga rättigheter kan förväntas.

2.10 Kulturens allt viktigare roll i samhällsutvecklingen

Sverige är i dag ett land där många kulturer möts och korsbefruktar varandra. Ett ökat resande, nya medievanor och tekniska framsteg samt den ökade invandringen till Sverige är några bidragande orsaker. Kulturlivet i Sverige har blivit intressantare, roligare och spretigare men samtidigt kanske också svårare att överblicka. Mångfalden av kulturyttringar ställer nya och ökade krav på kulturinstitutionernas verksamhet, på deras omvärldsbevakning och på öppenhet och flexibilitet i bidragssystemen. I detta sammanhang bör Unescos konvention om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar nämnas. Konventionen som trädde i kraft 2007 är den första internationella överenskommelsen på kulturpolitikens område som bekräftar rätten och skyldigheten att föra en politik till stöd för en kulturell mångfald. (Regeringens proposition 2009/10:3)

Från och med 2014 kommer de kulturella och kreativa näringarna att få ökad betydelse inom ramen för EU:s kommande kultur- och mediaprogram Kreativa Europa. I Sverige visar flertalet regionala kulturplaner inom ramen för kultursamverkansmodellen att frågorna fått fäste och aktivt kommer att drivas vidare. En utvärdering och analys av handlingsplanen för kulturella och kreativa näringar och rådets rekommendationer skulle skapa goda förutsättningar att långsiktigt ta tillvara det utvecklingsarbete som gjorts. Vidare finns behov av att utveckla statistik och kunskap om de kulturella och kreativa näringarna som bör kopplas till det arbete som sker inom EU för att utveckla de kulturella och kreativa näringarna. (Regeringens prop 2013/14:1)

2.11 Friskare och sjukare än någonsin

Välfärdssjukdomarna ökar, samhällstempot och en arbetsmarknad med diffusa arbetsuppgifter och arbetstider leder till ökad stress. Samtidigt ökar medellivslängden och hälsomedvetandet. Vissa grupper i samhället har aldrig varit friskare.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Personalpolitiken blir allt viktigare och inriktas mer på arbetsmiljö och friskvård.
- » Folkhälsan blir en allt viktigare fråga som kommer att ställa krav på tvärssektoriella kompetenser på Länsstyrelsen.
- » Ökat ansvar och samordning läggs på Länsstyrelsen att bevaka och ta hänsyn till folkhälsoaspekter inom till exempel fysisk planering.

2.12 Ansträngd samhällsekonomi

Kraven på välfärdstjänster ökar samtidigt som förmågan att finansiera dem minskar. Den tekniska utvecklingen medför ökade kostnader och stegrande förväntningar på sjukvården samtidigt som behovet av vård- och omsorgstjänster ökar med en allt äldre befolkning. Andelen människor i arbete minskar varvid det ekonomiska utrymmet för den offentliga sektorn minskar.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Länsstyrelsens roll och uppgift ifrågasätts vilket ställer krav på effektivisering, profilering och verksamhetsutveckling – och en organisation inställd på snabba förändringar. För att behålla ansvaret inom olika utvecklingsområden måste särdragen utvecklas, till exempel det tvärspektoriella arbetet.
- » Tilliten till de offentliga institutionerna minskar och en ökad granskande journalistik ställer större krav på myndighetens sätt att kommunicera.
- » Minskade resurser för statliga myndigheter generellt inklusive Länsstyrelsen i en ansträngd samhällsekonomi, kan innebära att vissa uppgifter avgiftsbeläggs och Länsstyrelsen blir, helt eller till vissa delar, avgiftsfinansierad såsom exempelvis Lantmäteriet och Statistiska centralbyrån, SCB. Här blir effektiviseringar av till exempel handläggning viktigt.

2.13 Ökad betydelse av opinionsbildning

Massmedierna kan påverka opinionen genom sitt sätt att porträttera politiker eller lyfta specifika händelser. Massmedierna går allt mer från att förmedla fakta till att förmedla känslor. Därmed kan massmedierna sätta agendan i samhället – en agenda som mer baseras på vad som är medialt gångbart för tillfället, än på vilka problem som i en mera objektiv mening är störst. Samtidigt minskar tilliten till budskapet i traditionella medier och det blir allt svårare att skilja mellan dikt och verklighet.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Större handlingsberedskap att kunna motsvara förväntningarna när politiken (regeringen) har behov av att visa handlingskraft, till exempel genom att, med kort varsel, tilldela Länsstyrelsen nya uppdrag.
- » Länsstyrelsens anställda kan komma att behövas ökad kompetens inom information, kommunikation och mediebevakning.
- » Medborgare kan vända sig till massmedierna för att få sina beslut omprövade vilket kan skapa ett psykologiskt tryck på handläggare. Länsstyrelsen måste därför ha beredskap att möta massmedierna med snabb och korrekt information.

2.14 Nya och ökade krav på boendemiljö och livskvalitet

Unga flyttar till storstäderna från landsbygden samtidigt som barnfamiljer flyttar från storstäderna till natursköna områden. Flyttningarna har under lång tid styrts

av tillgången till arbete. Fortfarande är möjligheten att försörja sig oftast en grundförutsättning för flytt, men privata behov, livsstil, skeden i livet, intressen och så vidare väger allt tyngre.

Livstilsboende är en möjlig trend. Detta kräver emellertid att orter och bygder har attraktionskraft och funktioner i form av tillgång till service, bra bredbandsuppkoppling, god mobiltäckning, möjlighet till distansarbete, goda betingelser för att driva företag etcetera.

Till livsstilsfrågorna hör också människors ökande intresse för vilka livsmedel man konsumerar. Länet har rönt stora framgångar inom Mathantverket, där Östersund har utsetts till Matlandethuvudstaden i Matlandet Sverige. Den småskaliga livsmedelsproduktionen har blivit vår nya exportnäring. Detta är dessutom en fråga som är en "landsbygdsfråga" – det vill säga en profilfråga, inte minst i kommande dragkamper om var "länshuvudstäder" med mera ska lokaliseras.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Stads- och landsbygdspolitiken måste utvecklas med ett gemensamt helhetsgrepp.
- » Ur arbetsgivarperspektiv krävs flexibla lösningar när de anställda har vitt skilda livsstilar.
- » Ärenden inom samhällsplanering, infrastruktur och bostadsbyggande blir mer komplexa. Sociala aspekter och miljökonsekvenser i ett vidare perspektiv får ökad tyngd i samhällsplaneringen och helhetssynen i ärendehandläggningen kommer att ställa krav på mer samverkan över sakområdesgränser.
- » Livsstilsboendet kan vara en möjlighet att öka inflyttningen till ett län med attraktiva livsmiljöer.
- » Det ställs krav på Länsstyrelsen i form av en samordnad utvecklings-, tillstånds- och kontrollverksamhet, om länet ska leva upp till de förhoppningar och förväntningar som finns för att förbättra service på landsbygden, ge möjlighet till företagsutveckling, stödja bredbandsutbyggnad, utveckla mathantverket med mera.

2.15 Ökade regionala skillnader

Skillnaderna mellan olika regioner och kommuner ökar när det gäller ekonomi, folkmängd, demografi, arbetsmarknad, bostadsmarknad och välfärdsservice. En fortsatt urbanisering och det regionala och kommunala självstyret medför stora variationer i utbudet av välfärdstjänster.

En aktuell diskussion är huruvida nationer och EU ska satsa på glesbygds-, regional- eller storstadspolitik. Motsättningar mellan olika typer av regioner kan öka och skatteutjämningsystemet ifrågasättas. Storstadsregionerna fortsätter att växa vilket medför ökat behov av infrastruktur och bostäder. Samarbetet mellan särskilt de mindre kommunerna ökar för att bättre klara vissa välfärdsåtaganden.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Inomregional omfördelning av befolkningen där några kommundelar växer (stråket längs E14) med ökat exploateringsstryck medan befolkningen i resterande länet minskar. Länsstyrelsen måste utgå från olika kommunala behov och bygga upp mer kunskap om dessa.
- » Tillståndsbeskrivningar och andra rapporter till regeringen måste ta hänsyn till stora skillnader inom länet.

2.16 Utvidgat rättssamhälle

I takt med att samhället blir alltmer heterogent vidtas allt fler åtgärder för att säkerställa likabehandling och olika gruppers lika rättigheter. Allt fler anmäler diskriminering, vilket kan tolkas antingen som att diskrimineringen ökar eller att toleransen mot diskrimineringen minskar. Debatt kring yttrandefrihet och religionsfrihet pågår.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Länsstyrelsens uppdrag att belysa, analysera och beakta de mänskliga rättigheterna, särskilt skyddet mot diskriminering i sin verksamhet, ställer högre krav på det gemensamma värdegrundsarbetet.
- » Länsstyrelsen kan få nya uppgifter inom rättighetslagstiftningen på grund av det ökande antalet anmälningar med koppling till diskriminering.
- » Länsstyrelsen som statlig myndighet och arbetsgivare måste vara ett föredöme vad gäller mångfald och tolerans mot olikheter och bör i sin personalsammansättning avspegla det omgivande samhället.

2.17 Minskad tillit till offentliga institutioner

I ett internationellt perspektiv har offentliga institutioner i Sverige stort förtroende bland allmänhet och näringsliv. Det finns tecken på att förtroendet på sina håll minskar, vilket skulle vara mycket allvarligt. Individualiseringstrenden bidrar till en förskjutning till förmån för privata lösningar. Samtidigt finns det en förväntan att samhället ska lösa alla livssituationer för den enskilde och att grundläggande behov ska tillgodoses av det offentliga.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Minskad respekt för myndigheter och tjänstemän gör det svårare att utföra vissa uppgifter och Länsstyrelsen som arbetsplats blir mindre attraktiv.
- » Om fler samhällstjänster hanteras av privata aktörer kan Länsstyrelsens tillsynsverksamhet växa och breddas.
- » Det är viktigt att marknadsföra de insatser som staten/Länsstyrelsen bidrar med till länets utveckling och dess befolkning.
- » Förbättrad kommunikation med medborgarna blir allt viktigare för att öka tilliten.
- » Länsstyrelsens värdegrund måste ständigt diskuteras och hållas levande för att bibehålla och utveckla det förtroende som Länsstyrelsen har.

2.18 Ökad reaktiv politik

Offentliga resurser fördelas i allt högre utsträckning utifrån en kortsiktig horisont. Medborgare engagerar sig allt mindre i traditionellt politiskt arbete och styrningen av det offentliga resurser genom långsiktiga planer försvagas eftersom allt fler brandkårsutryckningar måste göras (till exempel på grund av snabbt uppblussande händelser). Även om resursfördelningen fortfarande till största delen sker genom traditionella demokratiska processer ses omfördelning av resurser på grund av plötsligt uppkomna frågor som en styrka eftersom politikerna anses vara handlingskraftiga och lyhörda.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Krav på snabba resultat och hög flexibilitet inom organisationen för nya uppdrag med kort framförhållning eller intensiv mediebevakning
- » Vi kan få nya tillsynsområden snabbt – men även förlora dem till sektorsmyndigheter på grund av kritik kring vår hantering av frågorna.
- » Viktigt att Länsstyrelsen följer massmediernas debatt och har fortlöpande omvärldsbevakning för att kunna förutse nya uppdrag.

2.19 Förändrat beteende i skog och på fjället

Generella trender

Förändringar i friluftslivets nyttjande av naturen – målgrupperna ser inte likadana ut nu som för tio år sedan (hur man hittar sin information, vad man vill få ut av naturen, terränglöpning, cykling, tävlingar med mera). Trycket på naturen som "arena" för organiserad verksamhet ökar också. Behovet av lättillgänglig natur verkar öka. Ökande problem med terrängkörning; snöskoter i fjällen samt ökad barmarkskörning.

Cykeltävlingar, cyklisterna över lag, tävlingar på fjället har stort mörkertal. I hårt ansatta områden kan det vara nödvändigt med särskild uppföljning och tillsyn. Tävlingar innebär ärenden som terrängkörning, helikopter, markupplåtelse. Helikopterlandningar i skyddad natur och i allmänhet. Ökat rensningsbehov i diken, många gamla diken är eftersatta.

Samisk turism – innebär ökad terrängkörning på snö och barmark samt helikopterlandningar i skyddad natur. Jägare blir äldre och haltare – vill köra fyrhjuling. Finns även en trend i allmänhet att vilja ta sig ut med motorfordon, med eller utan rörelsehinder.

Naturum Vålådalen

Genom att vi ser en ökning av gäster som gör kortare vandringar och utflykter över dagen i vårt område så ger det oss möjligheter att fånga upp nya grupper av allmänheten. Fler idrottare, från elit till vardagsmotionären förväntas genom nya satsningar som rullskidsbana med mera från vår granne, Vålådalens fjällstation.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Ändrat arbetssätt inklusive prioritering av områden där merparten av Länsstyrelsens arbete sker. Vissa områden nedprioriteras helt. Ökat fokus på

arbetet med terrängkörningsplaner och ändra förstärkningsåtgärder i naturen för att hantera ökat slitage/ökat antal besökare med delvis ny agenda. Riktad tillsyn mot terrängkörning.

2.20 Vision 2020 – långsiktig inriktning och profilering av Länsstyrelsens verksamhet

Länsstyrelsen ska verka för en modern och robust samhällsstruktur med fungerande infrastruktur, konkurrenskraftiga och framgångsrika företag och samma villkor för män och kvinnor, flickor och pojkar i hela länet. Vi ska både värna och använda natur- och kulturmiljöer på ett hållbart sätt. I vårt uppdrag ingår att motverka miljöpåverkan och effekter av skadliga klimatförändringar. Vi ska bidra till ett län som många vill besöka men framför allt till ett län där ännu fler vill bo och jobba.

”Tillsammans för en hållbar framtid” är vår vision och den ger oss samlad kraft att tillsammans och målmedvetet arbeta för en hållbar framtid i vårt län.

Länsstyrelsen Jämtlands län är en statlig regional förvaltningsmyndighet med stor innovationsförmåga. Vi väger samman olika intressen och strävar efter att göra de helhetsbedömningar som är nödvändiga för en samhällsutveckling som är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar. Viktiga mål är att värna och utveckla länets naturresurser och förutsättningar i övrigt för att uppnå en hög livskvalitet och välfärd för alla.

Vi utför våra uppdrag och arbetsuppgifter effektivt, rättssäkert och samordnat. Vi är en tydlig myndighet. Vi har ett uttalat medborgarperspektiv och ser på enskilda och organisationer som både kunder och uppdragsgivare. Vi arbetar med planering, uppföljning och regelbunden omvärldsanalys. Vi är tydliga med Länsstyrelsens roll och uppgifter, arbetar målmedvetet med information och kommunikation och har effektiva, administrativa stödfunktioner. Vår verksamhet – och nyttan av den – ska kontinuerligt kommuniceras.

Genom länets tydliga profil som ett fjäll- och landsbygds-län har vi extra hög kompetens inom dessa områden och god kännedom om förutsättningarna, medborgarnas och näringslivets villkor i fjäll- och landsbygdmiljöer.

Naturmiljö och fjäll

Länsstyrelsen Jämtlands län har en stark profil inom naturmiljöområdet med tyngdpunkt på fjällmiljön. Inom såväl jakt- och fiskefrågor, rennäringensfrågor som natur och rovdjursförvaltning finns både lång erfarenhet och hög kompetens. Förvaltning av natur- och kulturmiljöer i fjällområden, utveckling av turistisk verksamhet i dessa områden liksom hantering av målkonflikter i fjällområden är andra områden där Länsstyrelsen har djup erfarenhet. Länsstyrelsen har också hög kompetens avseende uppföljning och analys av storskaliga miljöförändringar i fjällmiljö.

De statliga renbetesfjällen är åretruntmarker för rennäringen enligt rennäringslagen och det innebär att upplåtelse för annan verksamhet kan ske om det inte är till avsevärd olägenhet för rennäringen. Till saken hör att samerna är Europas enda

erkända urfolk och det finns en stark internationell lagstiftning och konventioner om urfolkens rätt som måste beaktas i tillägg till den svenska lagstiftningen. Turismen är en basnäring i Jämtlands län som växer, skapar sysselsättning och exportinkomster. Länsstyrelsen medverkar på olika sätt för att understödja denna tillväxt.

Ett exempel med stark koppling till våra naturgivna förutsättningar är de intensifierade ansträngningarna att få stora idrottsarrangemang till länet. Under året har beslutats att länet kommer att få arrangemangen Alpina VM 2019 i Åre och Skidskytte-VM 2019 i Östersund. Detta genererar omfattande investeringar, plan- och byggaktiviteter samt ger länet kraftfulla arenor att informera och kommunicera länets styrkor på.

Den förstudie som Länsstyrelsen genomfört på uppdrag av Naturvårdsverket, om att bilda en nationalpark i Sylarna-Vålådalen har medfört att Naturvårdsverket beslutat att gå vidare i processen att bilda nationalpark. I detta arbete kommer Länsstyrelsen att få en ledande roll. Här kan områdets naturvärden, kultur och kulturmiljö tillsammans med besöksnäring och rennäring samverka för att skapa lyskraft och attraktionsvärde.

Länsstyrelsen Jämtlands län har stor erfarenhet av och stor förmåga att hantera komplexa frågor i och runt våra fjäll. Länsstyrelsen har också bästa förutsättningar att fortsatt spela en viktig statlig roll när det gäller förvaltning och nyttjande av sötvattenresurser.

Utveckling av landsbygden

Jämtlands län är glest befolkat men har en boendestruktur med residensstad, centralorter i kommunerna och dessutom en befolkningsstruktur i övrigt som täcker in större delen av länet. Länet präglas av en levande landsbygd spridd i stora delar av länet. Länet har störst andel av befolkningen boende utanför tätorter jämfört med andra län. Besöksnäringen finns i stora delar av länet.

De näringar som har utvecklats på landsbygden och de näringar som har potential inför framtiden finns i stor utsträckning företrädda i länet. Det är jordbruket och skogsbruket, förstås, men också en utveckling av dessa till exempel med ökad förädlingsgrad inom mathantverket och en utveckling av biomassaproduktion. Dessutom är utvecklingen av vindkraften stark i länet – även det en näring med stark koppling till landsbygden.

JORDBRUKETS FÖRUTSÄTTNINGAR ÄR SPECIELLT VIKTIGA ATT BEVAKA OCH FRÄMJA.

Jordbruket, framför allt mjölkproduktionen, är en betydelsefull näring i Jämtlands län, relativt sett lika betydelsefull som jordbruket är för Skåne län vid en direkt jämförelse. Jordbrukets betydelse för Jämtlands län är dock mer långtgående och mångfacetterad än vad de 147 mjölkproducerande lantbrukarna och en livsmedelsindustri med ett par hundra personer direkt och indirekt sysselsatta ger vid handen, till exempel:

- » Lantbrukarna bidrar till att landsbygden är bebodd och genom sin entreprenörsverksamhet skapas också förutsättningar för andra att bo på landsbygden.

- » Lantbrukarna bidrar i stor utsträckning till att det för Jämtlands län och turismnäringen (en basnäring i länet) så attraktiva landskapet kan vidmakthållas.
- » Många underleverantörer på landsbygden är beroende av lantbrukarna som kunder.
- » Arla, där de flesta mjölkleverantörer är medlemmar, verkar dock på en internationell marknad där världsmarkandspriset direkt påverkar avräkningspriset, en situation som många lantbrukare känner sig hårt pressade av. Att bibehålla vår konkurrenskraft i mjölkproduktion, där arronderingsförutsättningar, odlingsförutsättningar, långa avstånd, ägarstruktur på lantbruksfastigheter kraftigt påverkar möjligheten till storleksrationalisering, är en stor utmaning i länet.

Den enskilt största orosmomentet just nu är Eu:s nya CAP som sjösätts 2014 och 2015. Osäkerheten kring miljöersättningar och budgeten gör planeringssituationen svår för våra lantbrukare. Effekterna kan bli märkbara i länet både i landskapet och i sysselsättningen.

Möjliga konsekvenser för Länsstyrelsen

- » Länsstyrelsen måste i sin myndighetsutövning kunna möta ökad efterfrågan på tillstånd, samråd med mera med en samordnad, snabb och effektiv handläggning för att understödja den tillväxt som investeringar medför.
- » Länsstyrelsen kan med sin breda kompetens, kontaktnät och tvärsektoriella perspektiv förena till synes motstående intressen och utarbeta lösningsalternativ som många intressenter kan ställa sig bakom.
- » Länsstyrelsen i Jämtlands län har förutsättningar att profilera sig och spela en större roll inom områdena fjäll och landsbygd. Detta är områden som inte varierar från tid till annan utan av naturliga skäl är profilområden för länet i ett längre perspektiv. Det är områden där vi kan hävda vår särställning även i ett nationellt perspektiv.
- » Utifrån den nedåtgående trend som pågår inom länets jordbruksföretagande så kommer Länsstyrelsen att mera aktivt behöva delta i aktiviteter och sammanhang för att bibehålla och utveckla länets jordbruk och matproduktion.

2.21 Tillståndet i länet – snabbfakta

Nedan har några statistiska basfakta sammanställts om tillståndet i länet.

- » Länets befolkning, som uppgår till 126 461 personer vid senaste årsskiftet 2013/2014 har minskat med cirka 3 000 personer de senaste 10 åren.
- » Utan utomnordisk invandring skulle befolkningsminskningen blivit betydligt större.
- » Andelen 65 år och äldre är något större i Jämtlands län än i riket, 22,5procent mot 19,4.
- » Tillgängligheten till dagligvarubutiker utanför länets tätorter har minskat något de senaste fem åren.
- » Sammantaget är cirka 13 200 personer företagsamma i Jämtland 2013,

vilket motsvarar 14,3 procent av befolkningen (16–74 år). I riket som helhet är andelen företagsamma 12,1 procent. (Den som har en F-skattsedel, är delägare i ett aktivt handelsbolag, är vd eller ordinarie styrelsemedlem i ett aktivt aktiebolag räknas som företagsam) Källa: Svensk Näringsliv.

- » Antalet nystartade företag per 1 000 invånare år 2012 ligger på nästan samma nivå i länet som i riket (11,1 mot 11,5). Generellt påverkas inte Jämtlands län lika mycket av kortsiktiga konjunktursvängningar som län med högre andel tillverkningsindustri.
- » Antalet kommersiella gästnätter på länets turistanläggningar minskade marginellt jämfört med 2012. Antalet gästnätter 2013 var 2 439 000. Antalet flygpassagerare har ökat den senaste femårsperioden. Åre/Östersunds flygplats hade cirka 331 000 passagerare varav cirka 7 000 ankommande utrikes, år 2009, mot 408 500 passagerare varav 12 400 ankommande utrikes 2013.
- » Sysselsättningen har utvecklats positivt de senaste åren. Vid 2013 års slut var arbetslösheten i Jämtlands län 6,8 procent och i riket 8,0 procent enligt Arbetskraftundersökningen AKU (antal sysselsatta 15–74 år i Jämtlands län).
- » Länet har en lägre övergångsfrekvens till högre studier än riket generellt. Kvinnor har generellt en högre övergångsfrekvens än män.
- » Länet har en större andel småbruk än riksgenomsnittet och våra jordbruksföretag är spridda över hela länet. De flesta jordbruksföretag har flera produktionsinriktningar eller kompletterande verksamhet.

Åre-Östersund Airport. Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län, Thomas Jarnehill

3. Konkreta initiativ och direkt styrning

3.1 Staten i förändring

Den statliga förvaltningen har genomgått många stora reformer och står inför ytterligare stora förändringar för att möta omvärldens krav och utmaningar. En förnyelse av den statliga sektorns struktur och funktion har i olika sammanhang sagts vara en målsättning. Inte minst gäller detta länsstyrelsernas roll, organisation och regionala närvaro. Dessa förändringar syftar till att stärka statsförvaltningens förmåga att lösa sina uppgifter rättssäkert och effektivt till nytta för medborgare, näringsliv och beslutsfattare till så låg kostnad som möjligt.

Av betydelse i detta förändringsarbete för att skapa en slagkraftigare förvaltning, har varit ett flertal uppmärksammade utredningar som inleddes med publiceringen av Ansvarskommitténs (SOU 2007:10) betänkande i början av 2007. Därefter följde Koncentrationsutredningen och dess proposition 2010/2011. Dessa utredningar har redan påverkat och kommer sannolikt ytterligare att påverka statens och länsstyrelsernas framtida organisation, struktur och uppdrag.

En avgörande fråga gäller ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter inom staten och mellan staten och kommunala samverkansorgan, landsting (ofta kallade regioner) och kommuner. Inom staten har också diskuterats och utretts i vilken grad statens regionala verksamheter ska samordnas i länsstyrelser eller bedrivas i "stuprörsorganisationer" knutna till centrala verk och styrelser. Den mest aktuella utredningen för närvarande är Mats Sjöstrands "*Statens regionala förvaltning – förslag till en angelägen reform*", Slutbetänkande av Utredningen om den statliga regionala förvaltningen (SOU 2012:81). Denna utredning kommenteras närmare nedan.

Regeringens mål med förändringarna inom statsförvaltningen är att effektivisera, skapa bättre rättssäkerhet och förenkla kontakterna med staten och dess myndigheter för den enskilde medborgaren och företagaren. Metoderna för att genomföra detta har varit att i huvudsak koncentrera, centralisera eller sektorisera statliga ansvarsområden:

- » **Koncentrera** (till ett fåtal länsstyrelser, till exempel Miljöprövningsdelegationer och stiftelsetillsyn)
- » **Centralisera** (till centrala myndigheter, till exempel körkortsfrågorna till Transportstyrelsen eller till en utvald länsstyrelse, till exempel Kampsportmyndigheten vid Länsstyrelsen i Örebro län) och
- » **Sektorisera** (till sektorsmyndigheter, till exempel social tillsyn till Socialstyrelsen)

Ytterligare en form av koncentration sker för administrativa stöd- och servicefunktioner, både på initiativ från centralt håll och från länsstyrelserna själva. Gemensamma funktioner för länsstyrelsernas lönehantering,

ekonomiadministration, IT-service, telefoni och telefonistjänster har under senare år koncentrerats till enskilda länsstyrelser.

Motsvarande koncentration av administrativa stödfunktioner kommer också att ske inom hela statsförvaltningen genom inrättandet av den nya myndigheten Statens servicecenter, som startade sin verksamhet i Östersund och Gävle första halvåret 2012 där länsstyrelsen nu har delar av sin ekonomihantering från våren 2014.

En kontinuerlig effektivisering sker också genom utveckling av nya e-tjänster, så att medborgarna i högre utsträckning kan erbjudas service via internetbaserade ansöknings-, berednings- och beslutsförfaranden. Regeringen har nyligen tillsatt en utredning som ska se över hur man kan utveckla och effektivisera statliga myndigheter genom systematiska jämförelser (Dir 2014:120). ESV och Statskontoret har pågående regeringsuppdrag om effektivisering i statliga myndigheters kärnverksamheter. Effektivisering löper alltså som ett starkt mantra i statsförvaltningen.

För närvarande pågår länsstyrelsernas e-förvaltningsarbete med fortsatt utveckling av gemensamma e-tjänster för länsstyrelserna och vårt nya ärendehandläggningssystem Platina utvecklas parallellt i samma riktning. Utifrån regeringens e-förvaltningsstrategi "Med medborgaren i centrum" bedrivs ett arbete med utveckling av e-förvaltning. I årets budgetproposition har regeringen för avsikt att avsätta totalt 650 miljoner kronor i det sexåriga utvecklingsprogrammet, Digitala steget, som ska löpa mellan 2015 och 2020. Medlen kommer att omfördelas från vissa myndigheters förvaltningsanslag till ett gemensamt anslag för det Digitala steget och kommer sedan användas för gemensamma tjänster, förstärkt stabsstöd, samt förbättrad styrning och uppföljning.

De befintliga statliga verksamheter som finns i länet är ständigt under omprövning eller förändring. Ett par aktuella exempel är den nya Folkhälsomyndighetens organisation som kan påverka verksamheten i Östersund (tidigare Folkhälsoinstitutet). Polisen organiseras också om till att bli en så kallad enmyndighet i stället för länsvisa polismyndigheter.

Vilken roll länsstyrelserna kommer att få i den fortgående förändringen av statsförvaltningen är fortfarande en av de frågor man kan fundera över, trots att de förslag som utredaren Mats Sjöstrand lämnade i utredningen "*Statens regionala förvaltning – förslag till en angelägen reform*", (SOU 2012:81) inte får genomslag i sin helhet. Regeringens inriktning för närvarande är länsindelningen bibehålls, att länsstyrelserna fyller en viktig regionalt samordnande roll och att finansieringen av de mindre länsstyrelserna ska ses över.

3.2 Länsstyrelsen i förändring

Länsstyrelsen är en central aktör som berörs i många utredningar och organisationsförändringar som regeringen vidtar för att forma en tydligare och mera överskådlig samhällsorganisation i Sverige. Som nämns ovan har regeringen i olika sammanhang de senaste åren uttalat behov av ökad samordning, effektivitet, koncentration och centralisering i olika styrdokument, inte minst i direktiv till utredningar.

Detta har medfört att arbetsuppgifter på Länsstyrelsen i varierande grad tagits bort, förändrats, tillkommit och koncentrerats. Exempelvis har körkortshandling, social tillsyn och IT-frågor centraliserats, MPD och vissa förvaltningsuppgifter har koncentrerats till Västernorrland medan uppdraget med djurskyddstillsyn har överförts till Länsstyrelsen från kommunerna.

Nedan sammanfattas några utredningar, rapporter och reformer som är viktiga för Länsstyrelsens strategiska vägval i en närvärld där statens förvaltningsorganisation håller på att förändras och i en omvärld där ett antal trender påverkar Länsstyrelsen. Utgångspunkten för de flesta förändringar som genomförts och planeras är fortfarande Ansvarskommitténs betänkande från februari 2007 och Koncentrationsutredningen från samma år. Många reformer har genomförts i dessa båda utredningars anda. Det förtjänar att påpekas att det hela tiden presenteras nya utredningar, förslag och skrifter som kan komma att påverka Länsstyrelsen och som måste bevakas. För närvarande är nog Mats Sjöstrands utredning mest intressant att följa. Än har regeringen inte vidtagit några åtgärder utöver den inriktning man redovisade hösten 2013 som ger en viss vägledning inför kommande förändringar.

3.3 Analysskorset

Nedanstående analyskors syftar till att ge stöd vid genomgången av utredningarna och reformerna som presenteras i följande kapitel. Analysskorset är en modell som sammanfattar och åskådliggör de fyra huvudsakliga mönster som framträder när det gäller länsstyrelsernas framtida roll, uppdrag och utveckling.

Genom modellen erhålls således en samlad, aggregerad bild av vart Länsstyrelsen är på väg i den föränderliga statsförvaltningen, enligt utredningarnas förslag. Den första axeln (1a + 1b) handlar om Länsstyrelsens roll medan den andra axeln (2a+ 2b) är en geografisk axel. Begreppen förklaras nedan.

1A) Utveckling/främjande/samordning

Utredningarna indikerar att länsstyrelsernas roll som viktig aktör i länets utvecklingsfrågor (till exempel inom regional tillväxt, kulturutveckling, klimatfrågor, med mera) fortsätter eller förstärks. Länsstyrelsen som statens regionala företrädare och samordnare, liksom det tvärssektoriella uppdraget framhålls.

1B) Tillsyn/kontroll/ärendehandläggning

Utredningarna indikerar att länsstyrelsens roll som myndighetsutövare när det gäller tillsyn, kontroll och ärendehandläggning fortsätter, renodlas eller ökar. Detta behöver nödvändigtvis inte innebära att utvecklingsfrågorna lyfts bort från länsstyrelserna men flertalet av utredningarna förordar renodling av länsstyrelsen till att bli en ren tillsynsmyndighet.

2A) Regional närvaro

Utredningarna indikerar att länsstyrelsernas närvaro även i fortsättningen behövs på regional nivå eller att förslagen i utredningarna inte nödvändigtvis förutsätter eller gynnas av ett mindre antal länsstyrelser.

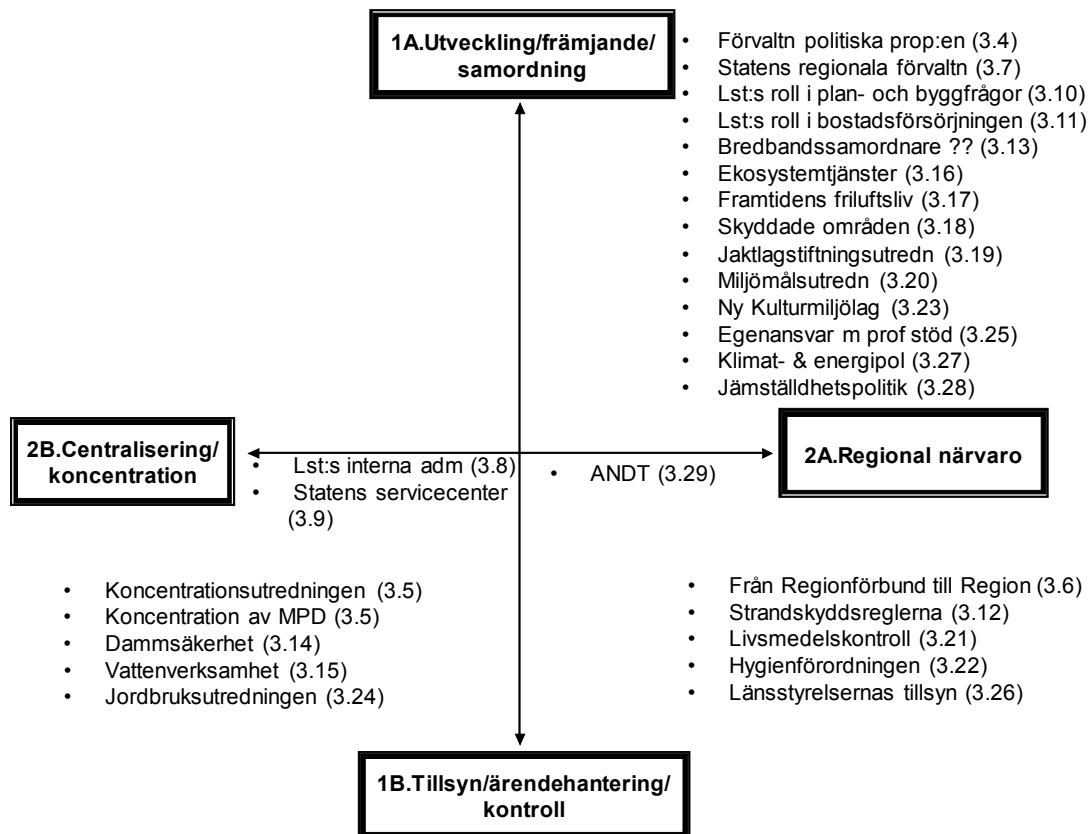
2B) Koncentration/centralisering

Utredningarna indikerar att vissa frågor som länsstyrelserna ansvarar för ska koncentreras till ett fåtal länsstyrelser eller att de flyttas till centrala sektorsmyndigheter.

Ett tydligt mönster syns i de utredningar som finns inom rutan 1B/2B: De förordar koncentration av uppgifter till vissa länsstyrelser, effektivisering, till exempel e-förvaltning, IT, administration, sektorisering genom överföring av vissa tillsynsfrågor till sektorsmyndigheter, ökad tillsyn för Länsstyrelsen och/eller centralisering till nationella enmyndigheter.

Exempelvis utredningen om jordbruksadministrationen föreslår koncentration (färre antal länsstyrelser ska administrera EU-stöden till jordbruken) och i förlängningen sektorisering och centralisering då Jordbruksverket, en central sektorsmyndighet, föreslås att på sikt överta all jordbruksadministration från länsstyrelserna.

Detta mönster har redan medfört konkreta förändringar för Länsstyrelsen, bland annat i en förstärkning av tillsyns- och myndighetsutövningsuppdraget (till exempel djurskyddsuppdraget) men också att vissa uppgifter – i renodlings- och koncentrationssyfte – förts över till centrala sektorsmyndigheter (till exempel sociala tillsynsfrågor till Socialstyrelsen och körkortsfrågor till Transportstyrelsen). Utvecklingen mot ökad tillsyn för länsstyrelserna drivs även på utifrån av EG-rätten, till exempel när det gäller livsmedelskontroll, som förordar att all offentlig tillsyn som princip ska vara ett statligt ansvar.

Figur 2. Analysskorset

Men bilden är både splittrad och komplex och mönstret är inte entydigt, vilket också analyskorset ovan visar. Flera utredningar (inom 1A + 2A) föreslår en förstärkning av samordningsrollen för länsstyrelserna. Dessutom har länsstyrelserna de senaste åren fått uppdrag som innebär just en ökad roll som samordnare och utvecklare i länet, till exempel klimatanpassning, integrationsfrågorna, våld i nära relationer, krisberedskap och vattenförvaltningen (det senare uppdraget är mer än samordning).

Syftet med omvärldsanalysen är att få svar på den övergripande frågan: Vart är Länsstyrelsen på väg? Det finns inget entydigt svar på detta. Genomförda reformer och utredningarnas förslag pekar åt flera olika – och ibland motsatta – håll. Analyskorset illustrerar och förklarar den komplexa bilden och utgör ett viktigt underlag för vidare diskussion kring Länsstyrelsens framtida roll, uppdrag och utveckling och interna prioriteringar och strategier.

I följande kapitel presenteras nyligen genomförda reformer, utredningsförslag och utredningsdirektiv mer i detalj.

3.4 Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt – ”Förvaltningspolitiska prop:en”

(Prop 2009/10:175)

Bakgrund

Regeringen bedömer att samverkan, inte minst myndigheter emellan, ytterligare måste utvecklas, dels av effektivitetsskäl, dels för att medborgare, företagare och andra förväntar sig att staten uppträder samordnat.

Samlad statlig förvaltning på regional nivå

Det finns ett stort behov av en samlad statlig förvaltning på regional nivå. Länsstyrelserna kan utgöra en lämplig organisation för detta ändamål.

I länsstyrelsens roll ingår att agera utifrån ett statligt helhetsperspektiv och därigenom bidra till att regeringens politik får genomslag på regional nivå. Länsstyrelserna erbjuder en unik möjlighet till statlig samverkan och samordning på regional nivå. Denna möjlighet bör utnyttjas bättre än vad som görs i dag.

Länsstyrelsernas roll är att vara statens regionala företrädare och samordna de statliga intressena i de frågor som statsmakterna lagt på länsstyrelserna. Samordningsansvaret behöver dock vidareutvecklas och förtydligas genom organisatoriska förändringar, samt genom att tillföra särskilda uppgifter och tydlig ansvarsfördelning inom staten. Enligt länsstyrelseinstruktionen ska en statlig myndighet samråda med länsstyrelsen innan den meddelar ett beslut som är av väsentlig betydelse för ett län. Samrådsskyldigheten bör förtydligas till exempel i myndigheters instruktioner eller i annan lämplig förordning.

Propositionen uttalar också att en fortsatt koncentration av verksamheter ska ske mellan länsstyrelserna, i koncentrationsutredningens anda, det vill säga till de sju länsstyrelser som är utpekade som mottagare av koncentrationsverksamhet. Länsstyrelsen i Jämtlands län är i detta sammanhang utpekad som en av de 14 avlämnande länsstyrelserna.

Sammanfattning

Riksdagen fattade den 2 juni 2010 ett principbeslut om genomförande av propositionen. Det är dock inte sannolikt att några enskilda beslut tas enbart utifrån denna proposition. Däremot är den en viktig viljeyttring som indikerar regeringens grundläggande syn på statsförvaltningens utveckling. Denna grundsyn kan komma att påverka konkreta förslag i andra utredningar.

Länsstyrelsernas roll som statens regionala företrädare med ansvar för att samordna de statliga intressena kan komma att stärkas och tydliggöras gentemot andra statliga myndigheter.

En fortsatt koncentration kommer att ske av verksamheter till Länsstyrelsen i Västernorrlands län och sex andra i förväg utpekade länsstyrelser.

3.5 Koncentrationsutredningen och Koncentration av MPD

(Fi 2007/604) resp prop 2009/10:215 och SOU 2009:10, slutbetänkande

Bakgrund

Koncentrationsutredningen föreslog att viss verksamhet inom länsstyrelserna bör koncentreras till ett fåtal länsstyrelser. Genom att samla ansvaret för en viss verksamhet till ett färre antal länsstyrelser är det möjligt att åstadkomma högre effektivitet i användningen av ekonomiska och personella resurser. En sådan koncentration innebär att ett antal utpekade länsstyrelser fullgör verksamheten även i andra län än det egna. En koncentration innebär att förutsättningarna stärks för en likartad behandling och ett likartat arbetssätt mellan länsstyrelserna avseende viss verksamhet. Att ett färre antal länsstyrelser utför vissa uppgifter medför att de bättre kan upprätthålla en djupare och bredare kompetens inom verksamheterna. Utöver tillsyn av stiftelser bedömer regeringen att Koncentrationsutredningens förslag på verksamheter som kan koncentreras bör genomföras. Med en konsekvent koncentration avses att verksamhet koncentreras till samma länsstyrelser oavsett vilken verksamhet som koncentreras.

Regeringen utarbetade under våren 2011 en proposition som senare antogs av riksdagen, där de flesta av de uppgifter som återstod av Koncentrationsutredningens förslag genomfördes den 1 juli 2012. Ansvaret för följande ärendegrupper överfördes då till Länsstyrelsen i Västernorrlands län;

- » Svenskt medborgarskap
- » Överförmyndare
- » Begravningsfrågor
- » Näringsrättsliga frågor (Aktiebolag, ekonomiska föreningar, bostads rätt.)
- » Lönegaranti
- » Deponerade medel (delar av)
- » Allmänna arvsfonden
- » Åborätt och allmänningar
- » Bevakningsföretag
- » Lotterier, bingo
- » Bitillsyn

Ärendegrupperna stöd till boende och avfallstransport ska enligt propositionen "överföras i särskild ordning" vid en senare tidpunkt.

I proposition 2009/10:215 om Mark- och miljödomstolar har regeringen bedömt att prövningen av ansökan om tillstånd till mindre miljöfarliga verksamheter, så kallade B-verksamheter, bör koncentreras till färre länsstyrelser. Syftet med koncentrationen är att åstadkomma en mer effektiv och ändamålsenlig prövning av B-verksamheterna samt att tydliggöra miljöprövningsdelegationernas och länsstyrelsernas olika roller. Riksdagen har antagit propositionen (bet. 2009/10:JuU27, rskr. 2009/10:364). För Jämtlands län innebar reformen att verksamheten med miljöprövningsdelegationens ärenden överfördes till Västernorrlands län den 1 juni 2012.

Under 2014 har koncentrationsförslag väckts kring plan- och byggfrågor, se längre fram.

Sammanfattning

Koncentration av ett flertal förvaltningsuppgifter genomfördes den 1 juli 2012 till Länsstyrelsen i Västernorrlands län och sex andra länsstyrelser. MPD koncentrerades till Länsstyrelsen i Västernorrland den 1 juni 2012. Det innebär att Länsstyrelsen har fått en mer begränsad roll inom miljöprövningsområdet. Kvarvarande arbetsuppgifter är tillsynsvägledning, deltagande vid samråd, deltagande vid upprättande av MKB, remissinstans i tillståndsärenden.

En koncentration av verksamheter pågår och medför att länsstyrelserna framöver i ökad grad kan komma att skilja sig åt vad gäller omfattning och uppgifter. Hittills har Länsstyrelsen i Jämtlands län varit avlämnare av verksamhet till Länsstyrelsen i Västernorrlands län.

Även om denna utredning är relativt gammal kan den tjäna som exempel på förändringar som införs löpande och även efter lång tid.

3.6 Från Regionförbund till Region?

Bakgrund

Kommunerna och landstinget i Jämtlands län bildade ett kommunalt samverkansorgan, med namnet Regionförbundet Jämtlands län, som med stöd av lag (2002:34) om samverkansorgan i länen övertog viss verksamhet från Länsstyrelsen i Jämtlands län den 1 januari 2011.

Länsstyrelsen och Regionförbundet har genom åren lagt stor vikt vid att ha ett bra samarbete och klargöra roller och ansvarsområden i olika frågor. Dialoger och samverkan har därför skett och sker löpande kring bland annat följande frågor:

- » ANDT
- » Klimat och energi
- » Infrastruktur för bredband
- » Digital Agenda
- » Länspartnerskapet
- » Näringslivsråd
- » Interreg Sverige-Norge, programskrivning inför 2014–2020
- » Integrationsarbetet
- » Analys- och statistiksamverkan
- » Länets profilering i samband med aktiviteter såsom "Jämtland House" och Almedalsveckan

Länsstyrelsen har också biträtt Regionförbundet i olika frågor såsom utformningen av kommande regionalt strukturfondsprogram för perioden 2014–2020, regionala utvecklingsstrategin, infrastrukturplanering etcetera.

När det gäller bredbandsfrågor så har en bredbandsstrategi för länet tagits fram under år 2013 av Länsstyrelsen i nära samverkan med Regionförbundet. Strategin har formellt antagits av både Länsstyrelse och Regionförbund. Det är viktigt att Länsstyrelsen och Region Jämtland Härjedalen klargör rollfördelning för främjande och stödgivning i bredbandsfrågor – se nedan under infrastrukturen.

Jämtlands läns landsting har under våren 2014 fått beslutat av riksdag och regering att från och med år 2015 få överta de regionala utvecklingsfrågorna som i dag ligger på Regionförbundet samt för Länsstyrelsens del, huvuddelen av de delar av 1:1-anslaget som fortfarande ligger kvar på länsstyrelsen – företagsstöden. Berörd personal kommer i så fall att omfattas av verksamhetsövergång enligt reglerna i LAS och förhandlingar genomförs hösten 2014.

En del av 1:1 anslaget har använts till stöd för kommersiell service, enligt förordning 2000:284. Detta stöd, liksom möjligen ansvaret för serviceprogrammet, överförs också till landstinget från och med år 2015. Samtidigt innehåller det nya Landsbyggsprogrammet, som förutsätts hanteras av Länsstyrelsen på regional nivå, stödmöjligheter till kommersiell service. Det blir därför viktigt att hitta former för samverkan mellan Landstinget och Länsstyrelsen kring dessa frågor.

Sammanfattning

Länsstyrelsen har överfört verksamhet, ekonomiska resurser och personal inom verksamhetsområdet regional tillväxt till Regionförbundet Jämtlands län, från den 1 jan 2011. Ett nära samarbete finns, och kommer också att behövas framöver med landstinget som huvudman för Region Jämtland/Härjedalen, kring de frågor där bägge organisationer har ansvar och uppgifter.

Regionförbundet kommer att upphöra från och med år 2015 då Landstinget tar ansvar för de frågor som Regionförbundet ansvarar för i dag.

Landstinget får också ansvar för de stöd inom ramen för 1:1 anslaget som Länsstyrelsen i dag ansvarar för. Det handlar framför allt om olika former av företagsstöd – definitiv omfattning förhandlas under hösten 2014.

3.7 Statens regionala förvaltning – ett förslag till en angelägen reform

(SOU 2012:81)

Bakgrund

Regeringen gav en särskild utredare (Mats Sjöstrand) i uppdrag att ge förslag på hur den statliga regionala förvaltningens utformning kan göras tydligare, mer samordnad och ändamålsenlig, i utredningsuppdraget "Översyn av statlig regional förvaltning" (direktiv 2009:62, tilläggsdirektiv 2010:12). Översynen omfattade såväl länsstyrelseorganisationen som hur länsstyrelsernas uppgift att samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser i länet ska vidareutvecklas och stärkas. Utredaren såg även över på vilket sätt länsstyrelsernas roll som regional samordnare av statlig tillsyn kan vidareutvecklas.

Utredaren undersökte också om de statliga myndigheternas geografiska indelning bör regleras eller på annat sätt hanteras så att länsgränser efterföljs som indelningsgrund för en regional organisation. Utredningen prövade också möjligheten att finna en ny gränsdragning som uppfyller indelningslagens krav, för Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands läns landsting.

Utredningen är av central betydelse i arbetet med att åstadkomma en mer samordnad statlig förvaltning på regional nivå. Uppdraget redovisades i december 2012.

Utredningens förslag – sammanfattningar**NÖDVÄNDIGT MED EN STRUKTURELL REFORM – NU**

Staten måste enligt vår mening i grunden reformera sin verksamhet på den regionala nivån även om inga landstingssammanslagningar i dag är aktuella. För länsstyrelserna, som utgör basen i den statliga regionala förvaltningen, är en reform absolut nödvändig. Fler och fler aktörer ifrågasätter länsstyrelsernas kvalitet och effektivitet i den nuvarande verksamheten. Görs inget för att bryta denna utveckling kommer länsstyrelserna inte att kunna bestå. För den samlade förvaltningen handlar det om att upprätthålla förtroendet för staten på den regionala nivån. Här krävs att den statliga regionala förvaltningen är samordnad, har hög kompetens och utför sitt uppdrag på ett effektivt sätt.

SJU STATLIGA REGIONALA OMRÅDEN

Vi anser att vissa statliga myndigheters verksamhet har sådant samband att en ökad effektivitet i den samlade statliga förvaltningen kan uppnås om de följer samma geografiska indelning. Vi har prövat frågan för samtliga statliga myndigheter med en regional organisation och vår bedömning är att följande myndigheter ska ha en gemensam regional indelning; Trafikverket, Lantmäteriet, Polisen, Säkerhetspolisen, Arbetsmiljöverket, Skolinspektionen samt Inspektionen för vård och omsorg.

DET REGIONALA UTVECKLINGSANSVARET – EN UPPGIFT FÖR LANDSTINGEN

Dagens modell med tre olika organisationer som utövar det regionala utvecklingsansvaret leder till otidigheter. Vårt förslag är därför att möjligheten att bilda kommunala samverkansorgan ska upphöra den 31 december 2013. Samtliga samverkansorgan ska vara avvecklade den 31 december 2018. Vi föreslår att landstingen i samtliga aktuella län genom ett ansökningsförfarande ska ges möjlighet att ta över det regionala utvecklingsansvaret om det finns ett stöd för detta bland länets kommuner.

NYA ROBUSTA LÄNSSTYRELSER – UPPGIFTER FÖR EN STATLIG HELHETSSYN

Det som främst skiljer länsstyrelsen från andra myndigheter är att de är den statliga myndighet som på regional nivå gör avvägningar som omfattar flera samhällsområden. Detta gör länsstyrelserna unika och bidrar till att staten på regional nivå uppträder mer enhetligt samt att det sektorsinriktade perspektivet kan överbryggas.

För att stärka länsstyrelsen i denna roll föreslår vi att möjligheten för Naturvårdsverket och andra statliga myndigheter att överklaga vissa av länsstyrelsens beslut tas bort. Vi har prövat länsstyrelsens nuvarande och tänkbara uppgifter mot ett antal principer och kommit fram till att myndigheterna bör ha uppgifter inom följande verksamhetsområden:

- » Samhällsplanering och kulturmiljö
- » Samhällsskydd och krisberedskap
- » Naturvård och miljöskydd
- » Lantbruk, skogsbruk och landsbygd
- » Övrig verksamhet
- » Regional uppföljning och utvärdering

Länsstyrelsernas framtida uppgifter innebär inte någon genomgripande förändring jämfört med dagens uppgifter. Däremot har en analys gjorts av vilka uppgifter som ska vara tongivande inom länsstyrelsen nämligen samhällsplaneringsfrågor, samhällsskydd och krisberedskap samt regional uppföljning och utvärdering. Uppgifterna inom dessa verksamhetsområden är, enligt vår bedömning, inte möjliga för någon annan statlig myndighet att utföra. Detta eftersom de, förutom behov av geografisk närhet, sträcker sig över flera samhällssektorer och behöver hanteras utifrån ett statligt helhetsperspektiv. Detta grunduppdrag utgör verksamhetsidén för länsstyrelserna och innebär att dessa får en specialistfunktion vad gäller samlade statliga bedömningar och samordning mellan olika sektorer och olika aktörer på den regionala nivån.

EN NY OCH ÄNDAMÅLSENLIGARE GEOGRAFI MED ELVA LÄNSSTYRELSE

Vi föreslår att de nya länsstyrelserna blir större och väsentligt färre till antalet. Detta förändrar på ett genomgripande sätt länsstyrelsernas möjligheter att bedriva en effektiv verksamhet med hög rättssäkerhet och god kompetens. Samtidigt förbättras statens möjlighet att styra verksamheten. Vi föreslår en indelning till elva framtida länsstyrelser.

EFFEKTIVARE VERKSAMHET GENOM FÖRÄNDRINGAR I STYRNING SAMT AV DIMENSIONERING OCH FINANSIERING

Vi ser det som angeläget att länsstyrelserna i relevanta avseenden blir mer likartade. Detta för att realisera den potential för effektivisering och utveckling av verksamheten som vi noterat. Vi bedömer också att möjligheten att följa upp och styra verksamheten förbättras genom en större jämförbarhet. Vi föreslår därför att ansvaret för att leda och samordna länsstyrelsernas administration samt för att samordna uppföljning och verksamhetsutveckling ska fördelas mellan de tre största länsstyrelserna. Vi föreslår att merparten av de medel som frigörs genom sammanläggningarna av länsstyrelserna återförs till verksamheten.

Nyckelutredning

Den här utredningen om den statliga regionala förvaltningens utformning är mycket central för hur statlig regional förvaltning och länsstyrelserna kan komma att utvecklas. Många andra utredningars förslag har "lagts på is" och det blir intressant att följa om förslagen i Sjöstrands utredning kommer att genomföras.

Regeringens bedömningar i september 2013

Civilminister Stefan Attefall har i artikel i Dagens Nyheter den 24 september 2013 lagt fast följande inriktningsbeslut:

Ingen ny indelning. Staten säger nej till förslaget att minska antalet länsstyrelser från 21 till 11, och stärker de mindre länsstyrelsernas finansiering. Samtidigt får Sverige sex nya regionkommuner 2015. Så ska vi få en tydligare och mer modern offentlig förvaltning, skriver civilminister Stefan Attefall (KD).

"Regionfrågan har debatterats och utretts sedan början av 1990-talet. Det visar på dess komplexitet och att frågan kräver ett stort mått av eftertanke. Frågan rymmer två linjer som delvis hänger samman, men som också lätt blandas ihop på ett felaktigt sätt. Dels handlar det om hur staten ska organisera sin förvaltning på regional nivå via länsstyrelser och myndigheter. Dels handlar det om hur ansvaret för länens utveckling ska fördelas mellan landsting och stat. Och i båda diskussionerna har tankar förts fram om geografiska sammanslagningar.

Inom alliansregeringen har det funnits olika synsätt i fråga om bildandet av regioner. Men i januari 2009 presenterade regeringspartierna en överenskommelse där ramar angavs för hur frågan skulle hanteras. En särskild utredare fick i uppdrag att föreslå hur den statliga regionala förvaltningen skulle kunna bli tydligare, mer samordnad och ändamålsenlig.

I december 2012 lämnade så utredaren sitt betänkande om den statliga regionala förvaltningen (SOU 2012:81). Han lämnade en rad förslag kring den statliga förvaltningen på regional nivå. De utmaningar och i vissa fall brister som påtalas

i utredningen är relevanta. Det är bra att vi nu har en väl grundad analys att utgå ifrån.

Mot bakgrund bland annat av denna utredning redovisar vi nu hur utredningen och regionfrågan ska hanteras framöver.

INGEN ÄNDRAD INDELNING.

Ett förslag från utredningen som fått stor uppmärksamhet är att den geografiska indelningen av länsstyrelserna skulle ändras, från 21 till 11 stycken. Länsstyrelserna och landshövdingarna har i sin roll som statens förlängda arm en viktig och central roll i länen. De är den enda regionala aktören som har helhetsperspektivet om statens arbete på regional nivå och är en samordnande kraft. Detta kräver god kännedom om förhållanden i olika delar av landet. En minskning av antalet länsstyrelser skulle inverka negativt på denna lokalkännedom. Regeringen kommer därför inte att gå vidare med utredningens förslag om att förändra länsstyrelsernas geografiska organisation. Detsamma gäller utredarens förslag att inlemma Skogsstyrelsens regionala verksamhet i länsstyrelsen. Skogsstyrelsen har för några år sedan genomgått en kraftig omorganisering, varför det inte finns anledning att i dagens läge göra stora förändringar.

FINANSIERINGEN SES ÖVER OCH STÄRKS.

Utredningen pekade också på ett antal punkter för att alla länsstyrelser ska kunna fortsätta utvecklas och upprätthålla en hög kvalitet. Länsstyrelserna har ett omfattande och mångfacetterat uppdrag och ungefär hälften av myndigheternas anslag kommer från olika myndigheter och organ medan hälften är rena förvaltningsanslag. Detta skapar dåliga planeringsförutsättningar. Därför kommer regeringen att se över finansieringen av länsstyrelsernas anslag. Regeringen har också i budgetpropositionen tillskjutit medel för att stärka vissa mindre länsstyrelser.

JA TILL SEX REGIONKOMMUNER.

I överenskommelsen från 2009 var det tydligt att eventuella landstingssammanslagningar och regionbildningar ska drivas underifrån. Regeringen vill inte slå samman län eller landsting om det inte finns ett brett stöd för en sådan förändring. Förändringar av den regionala indelningen ska inte ske mot medborgarnas vilja. Det slogs också fast att ansvarsfördelningen mellan stat och landsting som rådde i försöksverksamheten i Skåne och Västra Götalands län skulle permanentas. Dessutom beviljades ansökningar om att bilda regionkommuner enligt de förslag som inkommit från Halland och Gotland. Sedan dess har regeringen fått ansökningar från ytterligare nio landsting: Jönköpings, Norrbottens, Gävleborgs, Östergötlands, Örebro, Västernorrlands, Kronobergs, Jämtlands och Västmanlands län.

Regeringen kommer under detta riksmöte gå till riksdagen med förslaget att de landsting där ansvarsfördelningen redan har överlämnats från staten till ett regionalt politiskt organ, så kallat samverkansorgan ska få ta över det regionala utvecklingsansvaret i länet. Regeringen kommer att föreslå riksdagen att bevilja ansökningarna från Jönköpings, Gävleborgs, Östergötlands, Örebro, Kronobergs och Jämtlands län. Det innebär att nio landsting och Gotlands kommun från den 1 januari 2015 kommer ha status som regionkommun.

NEJ TILL TRE REGIONKOMMUNER.

Regeringen är däremot inte beredd att i detta skede ändra kompetensfördelningen mellan stat och regionala organ i övriga län. Det betyder att vi inte är beredda att bevilja ansökningarna från Norrbottens, Västernorrlands och Västmanlands län, eftersom det regionala utvecklingsansvaret där ligger hos länsstyrelserna. Det kommer därutöver inte vara möjligt för regeringen att hinna behandla eventuella ytterligare ansökningar om att bilda regionkommuner. Inga ytterligare beslut om bildande av regionkommuner kommer således att fattas under mandatperioden.

NÅGRA FÖRSLAG BEREDS VIDARE.

När det gäller ett antal av förslagen i utredningen så kommer regeringen att bereda dessa i syfte att ta fram konkreta förslag. Det handlar bland annat om att bereda vidare förslaget om att vissa myndigheter med regional verksamhet ska ha en mer likartad geografisk indelning. Detta måste ske utifrån olika myndigheters behov och förutsättningar. Utredningen pekade även på problematiken med att andra statliga myndigheter kan överklaga vissa av länsstyrelsernas beslut. Regeringen avser att återkomma med ett förslag som tar bort denna möjlighet. Många förvaltningspolitiska reformer har genomförts för att skapa en förvaltning som utgår från Sveriges förutsättningar och svarar upp mot utmaningar vi står inför. De förändringar som genomförts under de senaste åren, och den utveckling som regeringen nu fortsätter med, innebär att Sverige i dag har en offentlig sektor som bidrar till stabila finanser, svensk konkurrenskraft och ett högt förtroende från allmänheten. De förändringar vi nu går vidare med ska ses som en del i arbetet för en bättre, tydligare och mer modern förvaltning.

Sammanfattning

Sjöstrands utredning stärker länsstyrelsernas roll och gör den tydlig i ett statligt regionalt perspektiv. Ansvarsfördelningen i frågor kring regional tillväxt görs tydlig där utredningen förespråkar att landstingen blir huvudaktörer. Dock behåller regeringen ordningen med tre olika aktörer under denna mandatperiod. Ingen ny länsindelning föreslås och regeringen avser inte att genomföra någon sammanslagning av länsstyrelser. Regeringen pekar speciellt ut att Länsstyrelserna och landshövdingarna, i sin roll som statens förlängda arm, har en viktig och central roll i länen. De är den enda regionala aktören som har helhetsperspektivet om statens arbete på regional nivå och är en samordnande kraft. Detta kräver god kännedom om förhållanden i olika delar av landet. Utredningen är viktig att bevaka då den kan innebära framtida förändringsförslag för länsstyrelsen.

3.8 Länsstyrelsernas interna administrativa verksamheter**Bakgrund**

Länsstyrelserna har delvis på uppdrag av regeringen och delvis på eget initiativ samordnat, koncentrerat och rationaliserat vissa administrativa stöd- och servicefunktioner. För närvarande sköts IT-drift och IT-utveckling för alla länsstyrelser av en gemensam IT-organisation, placerad hos Länsstyrelsen i Västra Götalands län, löner för alla länsstyrelser sköts av Länsstyrelsen i Kronobergs län

och delar av ekonomiadministrationen sköts av Länsstyrelsen i Örebro län. Denna utveckling kommer sannolikt att fortsätta med andra frågor.

Gemensam telefonväxel

Beslut har fattats om att länsstyrelsernas telefonväxlar ska samordnas och telefonistverksamheten ska koncentreras till en länsstyrelse. Sedan 2012 är Länsstyrelsen i Västra Götalands län huvudman för telefonitekniken och Länsstyrelsen i Kronobergs län är huvudman för den nya gemensamma telefonistorganisationen. Länsstyrelsen Jämtlands län ingår i den gemensamma teletekniken och telefonistorganisationen.

Följande områden omfattas också av förändringar:

Personal (nyligen avslutade utredningar):

- » Utredningen om aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter, redovisad i juni 2014. Inget beslut om förändringar har fattats ännu.
- » Pensionsåldersutredningen presenterade i april 2013 sitt slutbetänkande (SOU 2013:25) och föreslår bland annat att åldergränserna i pensionssystemet löpande ska kunna anpassas till en utveckling med allt högre medellivslängd. Rätten att kvarstå i anställning enligt LAS föreslås också öka till 69 år. Inget beslut om förändringar har fattats ännu.

Informationssäkerhet:

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB har genomfört en omfattande enkätundersökning under våren 2014 rörande myndigheternas informationssäkerhetsarbete. Syftet var att få ett underlag för analysen av om föreskrifterna ger tillräckligt med stöd för myndigheterna i deras arbete med informationssäkerhet samt att få en aktuell bild av informationssäkerheten hos statliga myndigheter. Resultatet kommer att vara ett viktigt underlag i MSB:s arbete med att se över föreskrifterna och i arbetet med att utveckla och utforma relevant stöd för myndigheterna i deras informationssäkerhetsarbete.

Referens: <https://www.informationssakerhet.se/sv/vagledning/En-bild-av-myndigheternas-informationssakerhetsarbete/>

Regeringen har nu tillsatt en utredning som ska föreslå en ny strategi och mål för hantering och överföring av information i elektroniska kommunikationsnät och IT-system. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2014.

Referens: <http://www.regeringen.se/sb/d/18000/a/229664>

Utifrån regeringens utredning och föreskrifterna från MSB kommer informationssäkerhetsarbetet med största säkerhet att behöva prioriteras ytterligare, både på vår lokala länsstyrelse men även nationellt tillsammans med övriga länsstyrelser.

3.9 Statens servicecenter (SCC)

(SOU 2011:38, Dir 2010:117)

Bakgrund

På samma sätt som vissa av länsstyrelsernas administrativa stöd- och servicefunktioner samordnas, koncentreras och rationaliseras inom länsstyrelsefamiljen sker det en motsvarande koncentration för statsförvaltningen som helhet. Som ett resultat av Servicecenterutredningen har en ny myndighet – Statens servicecenter (SCC) – bildats den 1 juni 2012. SCC ska tillhandahålla tjänster som bygger på standardiserade och effektiva processer i kombination med hög kvalitet och service. Syftet är att göra det möjligt för alla myndigheter att sänka sina kostnader och svara upp mot höjda krav på effektivitet och kvalitet.

Länsstyrelserna har under 2014 påbörjat överförandet av vissa ekonomiadministrativa uppgifter till Statens servicecenter. I ett första skede överlämnas leverantörsfakturahantering och fakturabetalning. Detta kommer troligen att följas av att ytterligare tjänster succesivt överförs.

Statens servicecenter har under 2014 fått regeringens uppdrag att i samverkan med Riksarkivet utveckla en myndighetsgemensam tjänst för e-arkiv. Bolagsverket, Energimyndigheten, Fortifikationsverket, länsstyrelserna i Stockholms och i Västernorrlands län, Post och telestyrelsen samt Statens fastighetsverk får i uppdrag att först använda tjänsten. Verksamheten kommer att lanseras under 2015–2016.

En gemensam arkivtjänst förenklar hanteringen av allmänna handlingar och förbättrar servicen till medborgare och företag. Det gemensamma e-arkivet ska fungera som en mellanlagringsplats inför slutarkivering hos Riksarkivet. Genom samarbetet mellan Riksarkivet och Statens servicecenter kan standardiserade processer ge stora effektivitetsvinster.

Sammanfattning

Den inledda samordningen och koncentrationen av länsstyrelsernas administrativa stödfunktioner kommer att fortsätta.

Länsstyrelsen i Kronobergs län är sedan 2012 huvudman för länsstyrelsernas gemensamma telefonistorganisation och kommer att utföra denna uppgift för de flesta länsstyrelser.

Länsstyrelsen har under 2014 överlämnat delar av ekonomihanteringen till den nya stödmyndigheten SCC. SCC har under 2014 fått i uppdrag att utveckla ett e-arkiv för statliga myndigheter. Länsstyrelserna i Västernorrland och Stockholm är några av de myndigheter som kommer att anslutas under åren 2015–2016.

3.10 Länsstyrelsens roll i plan och byggfrågor

(SOU 2012:86, 2012:91 och SOU 2013:34)

Regeringen har lagt flera förslag i syfte att öka bostadsbyggandet i landet. Flera förslag handlar om förenkling av planprocesser.

I "Byggkravsutredningens" SOU 2012:86, "Ökat bostadsbyggande och

samordnade miljökrav genom enhetliga och förutsägbara byggregler”, föreslås bland annat att Länsstyrelsen inte ska vara första instans vid överklagande av detaljplaner och områdesbestämmelser. Mark- och miljödomstolarna föreslås i stället bli första instans i dessa ärenden. Detta förslag återfinns också i SOU 2012:91, ”Ett effektivare plangenomförande” ett delbetänkande från ”Plangenomförandeutredningen”. Förslagen om att inte Länsstyrelsen ska vara första instans vid överklaganden av detaljplaner har fått kritik från flera håll.

I betänkandet ”Effektiv och rättssäker PBL-överprövning” (SOU 2014:14) föreslås dock att kommunala beslut om att anta, ändra eller upphäva detaljplaner och områdesbestämmelser inte längre ska överklagas till länsstyrelserna utan direkt till mark- och miljödomstolarna. Vidare föreslår betänkandet att prövningen av överklagade kommunala beslut om bygglov, marklov, rivningslov (lov) och förhandsbesked samt beslut enligt 10 och 11 kap. PBL (tillsyn) ska koncentreras till de länsstyrelser som har miljöprövningsdelegation.

I ”Plangenomförandeutredningens” slutbetänkande SOU 2013:34, ”En effektivare plan- och bygglovsprocess” föreslås omfattande förändringar i nuvarande plan- och bygglag. Kommunernas översiktsplanering föreslås få större tyngd med områdesplaner. Detaljplanekravet upphävs om det finns en områdesplan som länsstyrelsen har godtagit. Länsstyrelsens befogenheter föreslås minska. Inom områdesplanen kan länsstyrelsen inte häva planer med hänsyn till mellankommunala frågor eller riksintressen. Detaljplanekrav föreslås endast finnas vid ”betydande miljöpåverkan” och bygglovsfrihet föreslås bli huvudregel under genomförandetiden. Hela planprocessen föreslås förändras där kravet på kungörelse och utställning tas bort och kommunerna själva får avgöra hur samrådet ska genomföras. Ett annat förslag i utredningen är att bostadsförsörjningen ska redovisas i översiktsplanen.

”Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen” syftar till att förbättra samordningen av miljöbalken och plan- och bygglagen för att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer. Ändringarna innebär bland annat nya krav i plan- och bygglagen på förebyggande av olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller vid lokalisering, utformning och placering av bostadsbyggnader. Det ställs vidare nya krav i plan- och bygglagen på redovisning av bullervärden vid planläggning och bygglovsprövning. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 2 januari 2015.

Länsstyrelsen fick 2014-09-04 ett nytt uppdrag av regeringen att prioritera arbetet med att ompröva och förtydliga riksintresseunderlaget, inklusive vad som skulle kunna innebära skada, inom områden som är aktuella för bostadsbyggande och annan bebyggelseutveckling. Detta arbete ska återspeglas i årsredovisningarna för 2015 och 2016.

Sammanfattning

Vissa förändringar i PBL börjar gälla den 1 juli 2014. De omfattar framför allt lättnader när det gäller bland annat mindre bostäder, tidsbegränsade bygglov samt att den obligatoriska byggfelsförsäkringen tas bort. För att det ska kunna byggas fler studentbostäder och mindre bostäder har Boverket också genomfört ändringar i Boverkets byggregler. Länsstyrelsens roll är i detta marginell och berör framför allt tillsynsvägledning mot länets kommuner.

Om betänkande om överklagade PBL-ärenden leder till föreslagna ändringar i instansordningen kommer länsstyrelsen att tappa handläggning av både överklagade detaljplaner (Mark- och miljödomstolar) samt överklagade lovsärende (koncentreras till Västernorrlands län).

Inför en förändrad lagstiftning utifrån olika förslag kommer det att krävas en omfattande utbildning hos såväl Länsstyrelsen som kommunerna. Boverket har fått som uppdrag att ordna PBL-utbildningar för anställda i kommuner och på länsstyrelser, i samarbete med SKL, länsstyrelserna och Lantmäteriet. Kompetensinsatserna ska pågå 2014–2016. Länsstyrelsen kommer sannolikt att få en viktig roll i en sådan utbildningssatsning.

3.11 Länsstyrelsens roll i bostadsförsörjningen

Riksdagen har under 2013 antagit regeringens proposition 2012/13:178 innebärande en tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Länsstyrelserna får därmed en något förändrad roll, med ett tydligare uppdrag. Nytt är att kommunerna i riktlinjerna ska redovisa hur hänsyn har tagits till relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för bostadsförsörjningen. Genom detta införs ett regionalt perspektiv i riktlinjerna. Länsstyrelsen, den aktör med ansvar för det regionala tillväxtarbetet i respektive län och andra regionala organ ska ges möjlighet att yttra sig över kommunens planering av bostadsförsörjningen och ska verka för att mellankommunal samordning kommer till stånd, om det behövs. Om en kommuns riktlinjer inte innehåller uppgifter om hur hänsyn har tagits till relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för bostadsförsörjningen ges regeringen en möjlighet att förelägga kommunen att ta fram nya riktlinjer. I propositionen angavs att det handlade om ett tydligare uppdrag och inte om utökade arbetsuppgifter. Några nya resurser för det förändrade uppdraget har därmed inte tillförts länsstyrelserna.

Boverket har även tagit fram ett intressant visionsmaterial kring viktiga samhällsplaneringsfrågor inför 2025. Det finns på hemsidan: <http://sverige2025.boverket.se/>

3.12 Översyn av de nya strandskyddsreglerna

Länsstyrelsen har viktiga roller i dagens regelverk för strandskydd. Den 18 juni 2014 röstade riksdagen igenom en regeländring som innebär att länsstyrelserna från och med den 1 september 2014 får ökade möjligheter att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag. Som liten sjö räknas sjöar på omkring en hektar eller mindre och som litet vattendrag räknas sådana med en bredd på omkring två meter eller mindre.

Länsstyrelsen får från september möjlighet att upphäva strandskyddet för dessa områden om de *har liten betydelse* för att tillgodose strandskyddets syften, det vill säga att värna allmänhetens tillgång till stränderna och biologisk mångfald. (För andra typer av områden gäller kravet att de *helt saknar* sådan betydelse.) Länsstyrelsens prövning av om och i vilken utsträckning ett upphävande kan komma i fråga kan göras såväl på eget initiativ från länsstyrelsen som på begäran av en extern sökande.

De förändrade reglerna kommer att ställa krav på ökade insatser från Länsstyrelsens sida.

Regeringen har också i ett beslut 2014-04-16 (M2014/1093/Nm) uppdragit åt Naturvårdsverket att föreslå hur strandskyddet, så som det kommer till uttryck i 7 kap. 13–18 h §§ miljöbalken, skulle kunna inskränkas till att som en huvudregel inte omfatta små sjöar och vattendrag. Naturvårdsverket ska även föreslå en tydligare och mer ändamålsenlig ordning för strandskyddet i och vid artificiella sjöar och vattendrag.

Naturvårdsverket ska dels ta fram de författningsförslag som uppdraget föranleder, dels föreslå vilka insatser från myndigheter eller kommuner som skulle krävas för att genomföra reformen. Naturvårdsverket ska även redovisa konsekvenserna av förslagen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) den 1 november 2014.

Sammanfattning

Länsstyrelsen kan komma att få ökade uppgifter inom strandskyddsområdet.

3.13 Infrastrukturfrågorna inklusive bredbandsutbyggnad

Länsstyrelsen hade tidigare ett uttalat ansvar för infrastrukturfrågor och hade i sitt regleringsbrev i uppdrag att ta fram regionala planer för transportsystemet, så kallade länstransportplaner.

I och med Regionförbundets bildande år 2011 övergick detta ansvar dit. Regionförbundets ansvar i dessa delar regleras i "Lag (2002:34) om samverkansorgan i länen" och uttrycks också i gällande villkorsbeslut. Regionförbundets ansvar i dessa delar kommer att överföras till landstinget/ Region Jämtland-Härjedalen från och med år 2015.

När det gäller ansvaret för infrastruktur för digitala kommunikationer är ansvarsfördelningen inte lika tydlig. Av regleringsbrevet för Länsstyrelserna för 2014 framgår att regeringen uppdrar åt samtliga länsstyrelser att verka för att målen i den nationella bredbandsstrategin uppnås. Motsvarande uppdrag lämnas i villkorsbesluten för Gotlands kommun, landstingen i Hallands, Skåne och Västra Götalands län och samverkansorganet i Kalmar län. Det innebär att vi kan förvänta oss att uppdraget att verka för att målen i den nationella bredbandsstrategin uppnås kommer att läggas också på Region Jämtland Härjedalen/Jämtlands läns landsting från och med år 2015.

En bredbandsstrategi för Jämtlands län togs fram under 2012 och 2013 av Länsstyrelsen och Regionförbundet gemensamt. Den har antagits av både Regionförbundet och Länsstyrelsen i februari 2013. Visionen och målen i strategin utgår till stor del från regeringens bredbandsstrategi för Sverige innebärande bland annat att minst 90 procent av befolkningen och företagen ska ha tillgång till bredband om 100 Mbit/s senast år 2020.

För att uppnå detta mål krävs en omfattande utbyggnad av fiber i vårt län. Det är en utmaning att få förståelse för detta. Många tycker att ADSL fungerar bra, men den tekniken klarar inte framtidens utmaningar. Andra förlitar sig på de mobila

näten. Men för att de mobila näten ska fungera bra krävs fiber fram till masterna. De mobila näten har den egenskapen att kapaciteten sjunker då många nyttjar näten samtidigt. De mobila näten är viktiga för att ge just mobilitet (tillgänglighet i bilen, på tåget, i skogen, på fjället och så vidare), men för stabila förbindelser med höga överföringshastigheter i bostäder och fasta arbetsplatser krävs fiber.

I bredbandsstrategin för Jämtlands län gjordes bedömningen att det kommer att kosta cirka en miljard kronor att nå målen. Marknaden bedöms inte komma att klara detta. Det behövs stora stöd genom såväl EU:s strukturfonder, EU:s fond för landsbygdsutveckling som statliga medel framöver.

I det nya landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020 har länet fått en budget på cirka 101 miljoner kronor för stöd till bredbandsutbyggnad i Jämtlands län. Detta är 2,5 gånger så mycket som under föregående period. I ett senare skede kan ytterligare medel bli tillgängliga. Det ställer krav på resurser hos Länsstyrelsen att hantera dessa stöd.

Det kanalisationsstöd som tidigare handlagts av länsstyrelsen kommer enligt regeringens beslut i våras att hanteras av landstinget från och med år 2015. Om nya medel kommer att anslås till denna stödform är i nuläget oklart. Med största sannolikhet kommer det dock att finnas möjligheter till stöd till bredbandsutbyggnad från EU:s regionala fond som administreras via Tillväxtverket. Allt detta talar för vikten av samordning och samarbete mellan många olika parter i länet.

Kristina Alsér har haft regeringens uppdrag att följa upp regeringens bredbandsstrategi och målen i denna. Ett delbetänkande kom förra sommaren. Slutbetänkandet (SOU 2014:21) kom sent i våras. Det är nu föremål för remissbehandling fram till 2014-09-30. Utredaren föreslår samordning på tre nivåer; nationellt, regionalt och lokalt/kommunalt. Statligt stöd föreslås till regionala bredbandskoordinatorer som föreslås "placeras hos den som ansvar för regionala tillväxtarbetet", innebärande i vårt fall Regionförbundet och senare Region Jämtland-Härjedalen. Förslaget berör frågan om ansvarsfördelningen mellan den regionalt statliga och regionalt kommunala nivån. Önskvärt med samsyn i denna fråga mellan dessa olika organ.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jämtlands län får ett utökat arbete med stödhantering till bredbandsutbyggnad utifrån Landsbygdsprogrammets möjligheter. Samverkan med Region Jämtland Härjedalen måste komma till stånd i bredbandsfrågorna där vår och deras roll tydligt läggs fast.

3.14 Dammsäkerhet – Tydliga regler och effektiv tillsyn

(utifrån SOU 2012:46)

Bakgrund

Bestämmelser om dammsäkerhet regleras i flera regelverk där miljöbalken (MB) och lagen om skydd mot olyckor (LSO) är de mest centrala. Dammsäkerhet utgör en del av tillsynsområdet vattenverksamheter enligt MB för vilket länsstyrelsen är tillsynsmyndighet. Länsstyrelsernas tillsyn över dammsäkerhet har skett i begränsad omfattning, med ingen eller mycket liten tid till egeninitierad tillsyn. Sedan den 1 juli 2014 gäller nya och reviderade regelverk avseende dammsäkerhet, vilket även omfattar länsstyrelsens tillsynsuppdrag. Regelverket i kombination med tillsyn är samhällets huvudsakliga verktyg för att säkerställa nivån på dammsäkerheten. Därvid är klassificeringen även grunden för vidare implementering av den nya regleringen.

Nytt regelverk

Det nya regelverket syftar till att höja den nationella dammsäkerheten och stärka tillsynen av denna. I korthet innebär detta att alla större dammar ska säkerhetsklassificeras i tre dammsäkerhetsklasser, A till C, där klass A är de dammar som bedöms ha störst konsekvenser vid ett dammbrott. Dammanläggningar där ett dammbrott inte bedöms medföra annat än små lokala konsekvenser ges ingen dammsäkerhetsklass och några särskilda dammsäkerhetskrav ställs inte på dessa.

Med det nya regelverket följer även förtydligt ansvar på länsstyrelsen att samordna beredskapen för dammbrott inom länet.

Arbetet med dammsäkerhetsklassningen kommer att ledas av Affärsverket Svenska Kraftnät (SvK) som är tillsynsvägledande myndighet över dammsäkerhet. SvK har för detta utarbetat en tidplan och arbetsgång för åren 2015–2018. Tidplanen bygger på en prioriteringsordning (Fas 1–3) där konsekvensutredningar för de dammar som skulle medföra störst konsekvenser vid ett dammhaveri ska ges in först (Fas 1). Sist i prioriteringsordningen ligger de dammar där det i dag är oklart vilka konsekvenser de medför vid ett dammbrott (Fas 3).

För att få fram underlag och för att identifiera de dammar som berörs av konsekvensutredningen, främst avseende Fas 3, avser SvK att genomföra en nationell kartläggning i samverkan med SMHI och länsstyrelserna under 2015. Uppgifter från SMHI:s sjöregister och dammregister samt länsstyrelsernas tillsynsdataregister/register kommer att utgöra underlag för kartläggningen. Den är tänkt att genomföras under 2015.

Beslut om dammsäkerhetsklass ska därefter göras av länsstyrelsen efter att ha fått in underlag från dammägarna. Med denna prioriteringsordning följer även att tillsynen ska koncentreras till de dammar som har störst betydelse i händelse av dammbrott.

För det inledande arbetet inför och med dammsäkerhetsklassificeringen kommer särskilda medel avsättas av Svenska Kraftnät baserat på antalet anläggningar i respektive län, vilka får ansökas om från länen. För själva dammsäkerhetstillsynen

införs en årlig fast och differentierad tillsynsavgift för de dammar som har säkerhetsklassats. Genom ändringar i avgiftsförordningen ska denna avgift gå direkt till länsstyrelsen att disponera och inte via den centrala statskassan.

Konsekvenser för Länsstyrelsen i Jämtlands län

Jämtlands län tillhör ett av de åtta län som har flest och störst dammar som kan medföra nationella konsekvenser i händelser av dammbrott. För länsstyrelsens del innebär det nya regelverket därför en skärpning och ökat ansvar för dammsäkerhetstillsynen jämfört med dagens situation.

Arbetet med att dammsäkerhetsklassificera dammarna inklusive det inledande förarbetet kommer att medföra en utökad arbetsinsats under åren 2014 till 2018. Därutöver medför detta även en ökad arbetsinsats från och med år 2016 med att utöva utökad dammsäkerhetstillsyn över de beslutade dammarna. Dammtillsynsarbetet kommer att nå sin topp från och med år 2018.

Länsstyrelsen bedömer att resursbehovet enbart för arbetet med dammsäkerhetsklassificeringen och tillsynen preliminärt kommer att öka från dagens 0,6 årsarbeten år 2015 till 1,6 årsarbeten år 2018. Det är i dag oklart om detta kan täckas upp av befintlig personal.

Baserat på att de konsekvensklassningar av dammarna som dammägarna hittills har angett och förutsatt att dessa ligger fast, kommer tillsynsavgiften för den samlade dammsäkerhetstillsynen av dammarna från och med år 2018 hamna på preliminärt cirka 1,8 miljoner kronor per år. Om dessa avgifter återförs direkt till länsstyrelsen, vilket är föreslaget, bör avgifterna täcka in länsstyrelsens tillsynsarbete för dammsäkerheten från och med år 2018.

Då det sker en eftersläpning från det att beslut om dammsäkerhetsklasserna har tagits till det att länsstyrelsen ska börja debitera tillsynsavgift finns vissa frågetecken om resurstilldelningen svarar upp mot behoven. Vidare finns oklarheter i hur mycket vägledning och informationsinsatser som länsstyrelsen behöver lägga gentemot dammägarna inför framtagandet av dammsäkerhetsunderlaget, stöd till SvK och SMHI vid damminventeringen år 2015 med mera.

Eftersom de dammar som ska konsekvensutredas i fas 3 ännu inte är kartlagda är det inte möjligt att i nuläget redovisa var dessa dammar finns, hur många de är och vilka belopp länsstyrelsen kommer att erhålla för dessa.

Utöver själva resursbehovet kommer länsstyrelsen även behöva kompetensförstärkning/-utveckling inom dammsäkerhetsområdet inklusive hydrologi, dammbyggnadsteknik med mera.

Sammanfattning

De nya dammsäkerhetsbestämmelserna kommer medföra ökat ansvar och ökat arbete för länsstyrelsen för bland annat tillsyn. Bedömda resurser för att klara av detta bedöms vara tillräckliga från och med år 2018 om de öronmärks för detta arbete, men det finns frågetecken om de resurser som avsätts för det inledande dammsäkerhetsklassificeringsarbetet, inklusive stöd och rådgivning, är tillräckliga.

Det finns även frågetecken om det behövs personalmässiga förstärkningar eller omflyttningar för att klara det ökade tillsynsarbetet. Med detta följer även behov av kompetensförstärkning/-utveckling inom området.

Härkan, Näsforsen. Foto: Länsstyrelsen Jämtlands län, Pär Hedberg

3.15 Vattenverksamhetsutredningen

(SOU 2014:35)

Regeringen har i direktiv 2012:29 och 2012:60 gett uppdrag för översyn av de vattenrättsliga bestämmelserna i Miljöbalken, den så kallade Vattenverksamhetsutredningen.

Utredningens slutbetänkande, "I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35)" lämnades in till regeringen försommaren 2014 och gick samtidigt ut på nationell remiss.

Oavsett om förslagen i utredningen går igenom eller inte så kommer vattenfrågorna med behov av åtgärder att behöva genomföras för att målen i vattendirektivet ska uppnås vilket i sig kommer att vara en stor utmaning för bland annat länsstyrelserna. Utredningens förslag kan komma att ha kopplingar till ovan nämnda dammsäkerhetsutredning.

Slutbetänkandet ligger nu ute på remiss bland nationella myndigheter med flera. Yttrande över remissen ska vara inlämnat till regeringen senast den 31 oktober 2014.

Konsekvenser för länsstyrelsen

Det är oklart var förslagen hamnar men oavsett utgång lär det innebära mycket arbete för länsstyrelsen, bland annat om MKN-målen enligt RDV ska nås till 2021 med mera.

3.16 Regeringens proposition – En svensk strategi för biologisk mångfald och Ekosystemtjänster

(Prop.2013/14:141)

Bakgrund

I budgetproposition för 2014 (utgiftsområde 20) redovisades att regeringen under våren 2014 avsåg att i en särskild proposition lägga fast den politiska inriktningen för arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Enligt propositionen ska arbetet ske i linje med generationsmålet, berörda nationella miljökvalitetsmål och etappmål, i linje med den strategiska plan som antogs vid partsmötet i Nagoya 2010 inom konventionen om biologisk mångfald liksom i linje med den EU-strategi för biologisk mångfald som antogs 2011.

Ekosystemens värden måste säkras

Ekosystemtjänster ger stora värden för samhället. I propositionen redovisas insatser för att ekosystemtjänster i större utsträckning ska kunna integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avvägningar och andra beslut i samhället. Till exempel behöver ekosystemtjänster inkluderas i miljöräkenskaper, i myndigheters planering och beslut om markanvändning, i utformning av ekonomiska styrmedel och i samverkan med näringslivet för att utveckla affärsmodeller, innovationer och standarder.

Fem nya mål för skydd, utvecklad miljöhänsyn och dialog

Nya etappmål inom miljömålssystemet stärker ytterligare arbetet med skydd av natur och utveckling av ett hållbart skogsbruk. Genom att skydda och bevara minst 20 procent land- och sötvattensområden och 10 procent marina områden till 2020, bidrar Sverige till att uppfylla nationella och internationella mål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Regeringen ser kombinationen av formellt och frivilligt skydd som en framgångsfaktor. När detta kompletteras med en utvecklad miljöhänsyn i skogsbruket finns goda möjligheter att säkra skogens biologiska mångfald och ekosystemtjänster. Alla aktörer som nyttjar och brukar skogen ska också göras delaktiga i en dialogprocess om skogen och dess värden. Både ekonomiska, sociala och miljömässiga värden omfattas.

Regionala handlingsplaner ska tas fram

Genom att regionala handlingsplaner tas fram i samarbete mellan brukare, myndigheter och ideella organisationer läggs grunden för en väl planerad grön infrastruktur. Det är viktigt att säkra de ekologiska sambanden i naturen så att till exempel pollinerande insekter kan fortsätta att röra sig mellan olika landskap av ängar och hagar.

Sammanfattningsvis kommer Länsstyrelserna att spela en central roll vid framtagande av regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Detta arbete förväntas ta fart under 2016. Arbetet med regionala handlingsplaner för att säkra sammanhängande markområden är en mycket viktig utveckling av arbetet med områdesskydd. I dagsläget avverkas den skyddsvärda skogen i mycket snabb takt och de skyddade områdena blir alltmer isolerade öar vilket på sikt hotar överlevnaden av de skyddade arterna.

3.17 Regeringsuppdrag om friluftsliv

2010 beslutade Riksdagen om propositionen Framtidens friluftsliv och 2012 kom regeringens skrivelse om tio mål för friluftslivspolitik. Utifrån propositionen och skrivelsen har regeringen givit olika myndigheter ansvar för friluftslivsarbetet. Länsstyrelserna fick ett uppdrag i regleringsbrevet för 2014.

Redovisning 2014 (RU 62)

Årets redovisning kommer att fokusera på hur länsstyrelserna samordnar och vägleder kommunerna. Naturvårdsverket tolkar uppdraget som att länsstyrelserna ska ha en koordinerande regional roll inom friluftslivsarbetet och att de ska stötta kommunerna i att planera för friluftsliv och genomföra aktiviteter som bidrar till att nå friluftsmålen. Man skulle kunna kalla rollen för en katalysator för att få kommunerna att lyfta friluftslivsfrågorna.

Redovisningen kommer också fungera som ett underlag till Naturvårdsverkets rapportering av friluftsmålen som kommer ske i december 2015.

Övrig redovisning av Länsstyrelsens arbete inom friluftslivspolitiken

I regeringens skrivelse om friluftslivsmålen står vad berörda myndigheter bör bidra med i uppföljningen av friluftsmålen. Nedan en sammanställning av den uppföljning som länen bör redovisa per mål:

- » Berörda myndigheter bör redovisa tillståndet, utvecklingen och behovet av åtgärder för förbättrad tillgänglighet till Boverket.
- » Återkommande redovisa till Naturvårdsverket hur samverkan inom friluftslivet med de ideella organisationerna, de kommersiella aktörerna, kommunerna och markägarna utvecklas. Länsstyrelserna ska i genomförandet och uppföljningen av de tio friluftslivsmålen redovisa till Naturvårdsverket hur de samordnar och vägleder kommunerna.
- » Berörda myndigheter bör redovisa åtgärder för bevarande, utveckling och nyskapande av tätortsnära natur med höga friluftslivs-, natur- och kulturmiljövärden till Boverket.
- » Berörda myndigheter bör följa upp det hållbara brukandets hänsyn till friluftslivet och redovisa till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket.
- » Länsstyrelserna bör redovisa till Naturvårdsverket hur arbetet med föreskrifter för skyddade områden utvecklas. Kommunerna bör redovisa motsvarande uppgifter till respektive länsstyrelse.
- » Länsstyrelserna bör redovisa till Naturvårdsverket om hur arbetet med zonerings som arbetsverktyg utvecklas. Länsstyrelserna bör vart tredje år sammanställa tillståndet i skyddade områden, genom att till Naturvårdsverket redovisa status och trender för friluftsliv och sätta detta i relation till nationella mål.

Sammanfattningsvis har Länsstyrelserna ett utpekat ansvar för friluftslivsarbetet i enlighet med de 10 fastställda målen för friluftslivspolitiken. 2014 åiterrapporterar länsstyrelserna sitt arbete gentemot kommunerna. Ett första steg i att främja arbetet med friluftsmålen är att se till att alla kommuner har tagit del av dess innehåll. Åiterrapporteringskraven nästkommande år förutsätter att Länsstyrelsen bland annat har god kännedom om förändringar i friluftslivets nyttjande av naturen. Länsstyrelsen bör därför avsätta resurser på att följa upp och analysera trender inom friluftslivet. Länsstyrelsen ser redan i dag att målgrupperna inte ser likadana ut nu som för tio år sedan. Trycket på naturen som "arena" för organiserad verksamhet ökar. Behovet av "lättillgänglig" natur verkar öka. Det finns även en allt starkare trend att vilja ta sig ut i naturen med motorfordon.

Trender för fjällturism kommer ofta först till Jämtlands län och vi har av tradition varit framgångsrika i att hitta hållbara lösningar och vi måste vara fortsatt duktiga på att ange ramarna för hållbar utveckling av våra fjäll. Ett framgångskoncept i det arbetet är att se på trender utifrån ett helhetsperspektiv med en hållbar användning av fjällvärlden som övergripande målsättning.

3.18 Regeringsuppdrag för arbetet med Natura 2000-områden och övriga större uppdrag kring skyddade områden

Förslag till nya Natura 2000-områden i länet redovisas till Naturvårdsverket i mars 2015.

- » Nya bevarandeplaner redovisas senast sista december 2015.
- » Översyn av befintliga bevarandeplaner redovisas under 2018.

- » Uppdraget omfattar ett stort antal områden och kommer att bli mycket resurskrävande.

Uppdrag inom den nya nationalparksprocessen Sylarna-Vålådalen-Helags.

Naturvårdsverket har beslutat att gå vidare med nationalparksprocessen inom området Sylarna-Vålådalen-Helags. Detta kommer sannolikt att omfatta fortsatt arbete inom flera enheter på Länsstyrelsen och att länsstyrelsen får direkta uppdrag att vara projektledare i fortsatt arbete.

3.19 Översyn av jaktlagstiftningen

(Kommittédirektiv 2012:77)

Regeringen beslutade den 19 juli 2012 att tillsätta en särskild utredare som ska se över den svenska jaktlagstiftningen.

Utredaren får som uppgift att se över en rad områden inom jaktlagstiftningen. Bland annat ska utredaren överväga möjligheten att undanröja den dubbla jakträtt som finns inom vissa delar av renskötselområdet samt överväga hur fjälljakten på statens mark långsiktigt kan tryggas. Utfodring av vilt är i dag inte reglerat men utredaren får som uppgift att utvärdera om viltutfodring bör vara det.

Regler som formar förutsättningarna för viltvårdsområdesföreningar kommer att ses över i jaktlagsutredningen. Det innebär det exempelvis att utredaren ska undersöka möjligheterna att förenkla överlåtelse eller upplåtelse av jakträtt i en viltvårdsområdesförening.

Som en del i översynen av jaktlagstiftningen får utredaren som uppgift att se över det nuvarande myndighetsansvaret och presentera ett delbetänkande för det 1 oktober 2013. Den del som då presenteras är framförallt hur förvaltningen bör organiseras. Utredaren ska också genomgående undersöka möjligheterna för regelförenklingar.

Vid regeringssammanträde den 13 juni 2013 beslutades om utvidgning av och förlängd tid för uppdraget. Utredaren får i uppdrag att också utreda möjligheten att införa ett undantag från tillståndsplikten enligt den föreslagna kameraövervakningslagen för övervakning av vilt. Det utvidgade uppdraget om kameraövervakning för viltövervakning ska redovisas i ett delbetänkande den 30 juni 2014.

Regeringen förlänger också tiden för redovisningen av utvärderingen av myndighetsansvaret till den 1 oktober 2013 och för utredningen i övrigt till den 30 december 2015.

3.20 Miljömålsutredningen – Etappmål i miljömålssystemet

(SOU 2011-34)

Bakgrund

Regeringen tillsatte 2010 en parlamentarisk kommitté med uppdrag att lämna förslag om hur miljö kvalitetsmålen och generationsmålet kan nås.

Beredningens övergripande uppdrag är att utveckla strategier med etappmål, styrmedel och åtgärder i nära samarbete med näringsliv, ideella organisationer, kommuner samt myndigheter. Beredningen ska enbart lämna förslag som är finansierade. Det övergripande uppdraget gäller till och med år 2020.

Sammanfattning

Som grund för miljöarbetet ligger det generationsmål och de 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat. I ett regeringsbeslut, april 2012, ersattes de tidigare delmålen i miljömålssystemet med preciseringar som tydliggör det miljö tillstånd som ska uppnås för varje miljö kvalitetsmål. I samma regeringsbeslut antogs ett antal nya etappmål. Miljömålsberedningen har sedan dess tagit fram fler etappmål i strategin för en giffri miljö, strategin för långsiktig hållbar markanvändning ett delbetänkande för långsiktigt hållbar markanvändning samt betänkandet "Med miljömålen i fokus – hållbar användning av mark och vatten". Beredningen har under 2013 även redovisat förslag om omprövning av äldre vattendomar. Beredningen ska genom bred dialog stimulera till debatt om de avvägningar gentemot andra samhällsintressen som kan krävas för att nå miljö kvalitetsmålen och generationsmålet.

I det reviderade miljömålssystemet flyttas tyngdpunkten i Länsstyrelsens uppdrag från att utveckla egna regionala mål, till att få fram åtgärdsprogram som aktörer på regional och lokal nivå åta sig att genomföra för att uppnå de nationella målen.

3.21 Riksrevisionens granskning av livsmedelskontrollen

(RiR 2014:12)

Bakgrund

Riksrevisionen överlämnade den 28 maj 2014 en granskningsrapport över effektivitetsrevisionen till riksdagen med titeln *Livsmedelskontrollen – tar statens sitt ansvar?* Syftet var att undersöka om staten genomför tillräckliga insatser för att säkerställa att den offentliga livsmedelskontrollen är ändamålsenlig och effektiv. Den avgränsades till den del av den offentliga livsmedelskontrollen som genomförs av länsstyrelserna och kommunerna.

Resultat

Resultatet av granskningen är i princip ett underkännande av den offentliga livsmedelskontrollen.

Förslag

Riksrevisionen bedömer att det behövs betydande insatser för att rätta till problemen i livsmedelskontrollen.

Förslagen innebär kort att man vill se en tydligare statlig styrning, ett tydliggörande av ansvarsfördelningen mellan Länsstyrelserna och Livsmedelsverket i frågan om tillsyn av kommunernas livsmedelskontroll samt utveckla rutinerna för uppföljning av Länsstyrelsernas revisioner av kommunerna.

Kommunerna har möjlighet att samverka med varandra för att upprätthålla kompetens och klara sitt kontrolluppdrag. Riksrevisionen rekommenderar att Livsmedelsverket och länsstyrelserna bör verka för en ökad samverkan mellan kommunerna och följa upp i vilken utsträckning kommunerna använder denna möjlighet för samverkan.

Länsstyrelserna genomför enligt granskningen för få livsmedelskontroller som omfattar alla relevanta krav i lagstiftningen vilket medför att det nationella målet för kontrollfrekvensen (minst en procent) inte uppnås. En anledning till detta är att den övervägande delen av kontrollerna utförs som så kallade tvärvillkorskontroller (som utförs i sambands med EU:s jordbruksstöd) vilka inte täcker inte alla lagstiftningskrav samt att kontrollerna inte heller är riskbaserade i tillräcklig utsträckning. Riksrevisionen rekommenderar att länsstyrelserna ser till att registren över primärproducenter är fullständiga och att länsstyrelserna bör överväga om samverkan kan vara ett sätt att bättre utnyttja personalresurser och kompetens.

Sammanfattning

Riksrevisionens granskningsrapport ger som nämnt allvarlig kritik till kontrollmyndigheterna. Länsstyrelsen är en central aktör i livsmedelkontrollen med sin unika sits som kontrollmyndighet "från jord till bord". Länsstyrelsen har i livsmedelskedjan ansvar för kontroll av foder, primärproduktion, revision av kommunal livsmedelkontroll, läkemedelsanvändning, djurhälsopersonal, märkning av djur, hygien i djurhållning och hos veterinärer, med mera. Om Riksrevisionens rekommendationer kommer att följas att tydligare styra livsmedelkontrollen i det nuvarande decentraliserade tillståndet kommer det att innebära ett förhöjt fokus och högre resurs- och kompetensbehov hos länsstyrelsen. Om genomförandet av rekommendationerna utifrån dagens system misslyckas och en förutsättningslös ombildning av hela den statliga kontrollorganisationen ska genomföras, finns inga möjligheter att i dagläget bedöma hur detta kommer att påverka länsstyrelserna. Länsstyrelserna har redan responderat på kritiken om ofullständig registrering genom att bygga upp primärproducentregistret Primör som körs i gång nu under hösten.

3.22 Hygienförordningen

Bakgrund

Länsstyrelserna har under året fått ett nytt kontrollområde genom Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om förebyggande och särskilda åtgärder avseende hygien med mera för att förhindra spridning av zoonoser och andra smittämnen (SJVFS 2013:14, Saknr K112). Förordningen gäller all djurhållning med undantag för djur som hålls i privat bostad. Särskilt berörs anläggningar med besöksverksamhet, samt verksamheter inom djurens hälso- och sjukvård.

Sammanfattning

Länsstyrelsen utövar offentlig kontroll över djurhållare och veterinärkliniker

avseende bestämmelserna i den nya hygienförordningen. Länsstyrelsen har också ett informationsansvar gentemot dem som berörs. Hygienförordningen är viktig inte minst utifrån klinikhygieniskt perspektiv vilket syftar till att minska risken för spridning av läkemedelsresistens och smittsamma sjukdomar.

3.23 Ny kulturmiljölag

(SOU 2012:37)

Tidigare kulturminneslagen ersätts från och med 2014-01-01 av den nya kulturmiljölagen.

Utveckling av mål och lagstiftning

Riksdagen beslutade den 13 juni 2013 om regeringens proposition Kulturmiljöns mångfald (prop. 2012/13:96, bet. 2012/13:KrU9, rskr. 2012/13:273).

Propositionens förslag och bedömningar syftar till att skapa förutsättningar för att kulturmiljön ska bevaras, användas och utvecklas. Riksdagens beslut omfattar nya nationella mål för kulturmiljöarbetet och en rad ändringar i lagen (1988:950) om kulturminnen med mera. Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2014.

Ändringar i lagen (1988:950)

Ändringarna innebär bland annat följande. Lagens rubrik ändras till kulturmiljölagen. Av lagens inledande bestämmelse framgår att lagens syfte är att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Länsstyrelsernas uppgifter på kulturmiljöområdet tydliggörs genom ett förtydligande att länsstyrelsen har ansvar för det statliga kulturmiljöarbetet i länet.

Den allmänna definitionen av fornlämningsbegreppet ändras inte, men ett förtydligande införs som innebär att en lämning som kan antas ha tillkommit eller, i fråga om fartygslämning, förlit 1850 eller senare inte omfattas av den allmänna definitionen.

Länsstyrelsen får genom beslut i det enskilda fallet förklara en lämning som kan antas ha tillkommit 1850 eller senare för fornlämning om det finns särskilda skäl med hänsyn till dess kulturhistoriska värde. Årtalsgränsen 1850 ska även gälla för vissa fornfynd, så kallade lösfynd.

Bestämmelserna om metallsökare förtydligas på ett sådant sätt att de står i överensstämmelse med EU-rätten och samtidigt ger skydd för kulturarvet. Kvalifikationsgrunden för byggnadsminnesförklaring ändras från att en byggnad eller en anläggning ska vara synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde till att denna ska ha ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde.

Länsstyrelsen ska kunna ställa krav på förmedling av resultaten av en arkeologisk undersökning, exempelvis genom visningar och föredrag.

Nya nationella mål för arbetet med kulturmiljön

Målen ska styra de statliga insatserna och ska också kunna inspirera och vägleda politiken i kommuner och landsting.

De gällande kulturpolitiska målen tillsammans med de nya nationella målen för kulturmiljöarbetet bidrar till att konkretisera förutsättningarna och förväntningarna på kulturmiljöarbetet. Särskilt två av de föreslagna målen som det statliga

kulturmiljöarbetet ska främja tar fasta på jämställdheten mellan kvinnor och män respektive möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen. De mål som är aktuella i sammanhanget är målen om att kulturmiljöarbetet ska främja alla människors delaktighet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön respektive främja ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser.

De kulturpolitiska målen har bland annat följande rubriker;

Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja

- » ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas
- » människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön
- » ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser
- » en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Sammanfattning

Delar av ändrade bestämmelser i och med den nya kulturmiljölagen berör de myndigheter som ansvarar för tillämpningen av gällande bestämmelser, i första hand länsstyrelserna och Riksantikvarieämbetet. Länsstyrelserna får komma att få en viktig uppgift i att implementera de nya målen och den nya lagstiftningen.

3.24 Den svenska administrationen av jordbruksstöd – ”Jordbruksutredningen”

(SOU 2009:7)

I princip är ”jordbruksutredningen” aktuell fortfarande, som utredning. Mindre delar av den har genomförts men det finns inget beslut om en större genomgripande förändring av administrationen. Såväl Koncentrationsutredningen som utredningen om Statens regionala förvaltning har slagit fast vissa ståndpunkter som gör ”jordbruksutredningen” inaktuell i vissa delar.

3.25 Egenansvar med professionellt stöd

(SOU 2008:58)

Länsstyrelsens roll

Länsstyrelserna har sedan 2007, då Integrationsverket avvecklades, uppgiften att samordna flyktingmottagandet i respektive län genom att skapa beredskap hos kommunerna att ta emot skyddsbehövande som fått uppehållstillstånd. Det är även Länsstyrelsens uppgift att överlägga med kommunerna om flyktingmottagandet i länet samt att följa upp introduktionen (i länet). Bakgrunden till Länsstyrelsernas uppdrag var bland annat deras samordnande roll i det regionala utvecklingsarbetet.

Utredningen SOU 2008:58, *Egenansvar med professionellt stöd*, har legat till grund för den reform för mottagandet som genomfördes från december 2010.

Reformen innebär att ansvaret för etableringen övergick från kommunerna till Arbetsförmedlingen. Länsstyrelsen har fortsatt ansvar för att medverka till att kommunerna har beredskap att ta emot nyanlända, teckna överenskommelser med kommunerna, främja regional samverkan mellan kommunerna och andra organisationer och stödja kommunerna i samordning av SFI (svenska för invandrare) och samhällsorientering.

Uppdraget om att förhandla med kommuner om mottagande av ensamkommande barn samt att verka för utveckling av kommunernas kapacitet och beredskap för mottagandet, lades i regleringsbrev till länsstyrelsens uppdrag från 2011.

Formellt finns inget uppdrag för länsstyrelserna gällande mottagandet av asylsökande men eftersom de är en del i det sammantagna mottagandet i kommunerna och länet faller det ändå in i länsstyrelsernas arbete med att främja kapacitet och beredskap för mottagandet i kommunerna.

Det kommer hela tiden nya utredningar som berör området på olika sätt. Det är ingen som har varit så genomgripande som SOU 2008:58 men sammantaget innebär det att förutsättningarna inom området ständigt förändras. Till exempel kan nämnas utökade anvisningsmöjligheter för ensamkommande barn, SFI-utredningen, rapport från regeringens särskilt utsedda samordnare samt Riksrevisionens granskningar. Även regelverket förändras och förnyas ständigt. Det som är mest aktuellt just nu är förändrade tider för upprättande av etableringsplanerna samt ersättningar till kommunerna för SFI-undervisning för personer med uppehållstillstånd som bor kvar i Migrationsverkets boenden.

Arbetet med att samordna uppdraget om förhandlingar kring mottagande av ensamkommande barn med uppdraget rörande nyanländas etablering utgör en viktig del i integrationsarbetet. Denna typ av tvärsektoriella uppdrag stärker Länsstyrelsen och kan, vid ett lyckat genomförande, i sin tur generera nya uppdrag.

Länsstyrelsen har tagit initiativ till en regional överenskommelse om mottagning och etablering av nyanlända invandrare i Jämtlands län. Denna är tecknad mellan Länsstyrelsen, Regionförbundet, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket, Försäkringskassan och Landstinget, har årliga handlingsplaner och syftar till att skapa samsyn och samverkan för bra integrationsarbete i länet. Med anledning av regionbildningen i länet kommer den befintliga överenskommelsen att behöva arbetas om utifrån de nya förutsättningarna.

Regeringen har i utvärderingen av 2013 års verksamhet gett länsstyrelserna i landet betyget väl godkänt. "Arbetsmarknadsdepartementet/IU bedömer att det sker en kontinuerlig positiv utveckling av länsstyrelsernas arbete på integrationsområdet. Länsstyrelserna generellt arbetar strategiskt, aktivt och ambitiöst och utvecklar verksamheten inom området. Arbetsmarknadsdepartementet ser mycket positivt på att länsstyrelserna fortsätter det aktiva arbetet med att gemensamt utveckla och samordna verksamheterna inom integrationsområdet, bland annat genom den gemensamma samordningsgruppen (LINS) och den särskilde samordnaren för etableringsuppdraget. Det är viktigt att detta arbete fortsätter, bland

annat i linje med utvecklingsåtgärder som länsstyrelserna själva identifierar i återrapporteringen för uppdrag 77, "Åtgärder för att förbättra regional och mellankommunal samverkan av mottagande och etablering av nyanlända".

Sammanfattning

Länsstyrelsernas generellt goda insatser inom integrationsområdet har i lagstiftning och särskilda regeringsuppdrag genererat ett utökat ansvar från 2011 och om detta även fortsättningsvis faller väl ut kan ytterligare uppdrag inom integrationsområdet tillfalla länsstyrelserna.

Länsstyrelserna har ett väl etablerat samarbete inom integrationsområdet och nära samarbete med berörda departement varför utökade uppdrag kan förutses.

Händelser i omvärlden som till exempel Syrienkriget påverkar länsstyrelsernas arbete både samlat nationellt och i länet. När läget är som det är just nu med ett historiskt högt antal nya asylsökande till landet blir det självklart en ökad förväntan från regeringen och andra myndigheter och organisationer att länsstyrelserna ska lyckas i sitt uppdrag att verka för kapacitet och beredskap för mottagande samt samordning av insatserna i kommunerna.

3.26 Länsstyrelsens tillsyn

Dagsläge, möjliga förbättringar, framtidsutsikter (Fi 2008/3093)

Bakgrund

Stärk länsstyrelsernas roll som tillsynsorgan, öronmärk resurser för tillsyn, koncentrera verksamheten och förenkla. Det är huvudförslagen i rapporten "Länsstyrelsernas tillsyn" som Länsstyrelsen i Östergötland har gjort på uppdrag av Finansdepartementet. Syftet med rapporten är att följa upp och föreslå förbättringar av länsstyrelsernas tillsynsverksamhet. Förslagen i sin helhet är inte genomförda men rapporten ligger ändå till grund för nya utredningar/översyner varför den ligger kvar i vår bevakning.

Bakgrunden till uppdraget är den kritik som Riksrevisionen riktat mot statens tillsynsverksamhet. Rapporten innehåller ett antal förslag som syftar till att stärka länsstyrelserna som statens samlade regionala tillsynsorgan. Utredaren förordar förbättrad tillsyn genom att koncentrera, samarbeta, förenkla och ta bort uppgifter för att inte rättssäkerheten ska äventyras. Länsstyrelsernas betydelsefulla roll som tillsynsmyndighet måste vidareutvecklas.

Utredningen definierar problemen med länsstyrelsernas tillsyn:

- » Brist på ekonomiska resurser för att utöva tillräcklig tillsyn.
- » Stora variationer mellan länen på grund av olika prioriteringar.
- » Sårbar organisation.
- » Brist på specialistkompetens på vissa håll.

Förbättra tillsynen

För att komma tillrätta med problemen är det viktigt att länsstyrelsernas roll som tillsynsorgan stärks. Det kan ske genom att länsstyrelserna får överta eller vidareutveckla ansvaret för tillsynen av fler områden än i dag.

Förslag på aktuella områden är:

- » skogsstyrelsens tillsyn överförs till länsstyrelserna som har den samlade regionala miljö- och naturvårdstillsynen
- » överförmyndartillsynen förstatligas
- » ett fåtal länsstyrelser får specialuppdrag att utöva tillsyn över Polismyndigheten.
- » länsstyrelserna förstärker sin tillsyn över miljöfarlig verksamhet genom att ta över kommunernas tillsyn
- » tillsyn inom integrationsområdet.

Bristande resurser är ett stort problem i tillsynsarbetet. Utredningen föreslår att pengar till tillsyn öronmärks och resurser säkras genom riktade anslag. Riktade, nationella satsningar på tillsyn bör också göras inom vissa områden. Utredningen föreslår också ett tydligare koncepttänkande. För att höja effektiviteten och minska sårbarheten föreslås att verksamheten koncentreras till färre länsstyrelser än i dag. Nationella experter, ett ökat erfarenhetsutbyte och en central analysfunktion är också förslag på steg mot en koncentrerad verksamhet. Utredningen vill också se en bättre samordning i regeringskansliet för en samlad regional tillsyn. Eftersom tillsyn konkurrerar med många andra uppgifter kan vissa närliggande områden förenklas eller tas bort för att frigöra resurser och kompetens.

Exempel på sådana områden är:

förenklingar inom systemet för infrastrukturplaneringen

Även om rapporten förordar en ökad tillsynsroll för Länsstyrelsen menar utredaren inte att länsstyrelserna behöver bli en renodlad tillsynsmyndighet eftersom det inte skulle vara försvarbart rent ekonomiskt. I motsats till Förvaltningskommitténs betänkande "Styra och Ställa" anser utredaren att Länsstyrelsen kan omfatta både tillsyn och främjandeuppdrag (information och rådgivning). De eventuella rollkonflikter som kan dyka upp kan och bör hanteras på andra sätt än att bygga upp två parallella organisationer (en organisation för information, rådgivning och uppsikt å ena sidan och en organisation för granskning/tillsyn i efterhand å andra sidan).

Utredningen nämner också Länsstyrelsens unika egenskap att arbeta över ett brett fält av olika områden vilket medför att den tvärasektoriella kunskapsspridningen bör bli bättre för att ta tillvara dess fulla potential.

Sammanfattning

Länsstyrelsen får en ökad roll som tillsynsmyndighet genom att ta över tillsynsuppgifter från bland annat kommunerna.

En renodling till enbart tillsynsverksamhet på länsstyrelserna bör ej genomföras

Den tvärasektoriella kunskapsspridningen bör bli bättre

Utredningen presenterades i februari 2009, har ännu inte lett till något direkt konkret initiativ eller någon proposition men ligger till grund för nya översyner/ utredningar.

Nya reflektioner kring Länsstyrelsens tillsyn

Nya EU-krav inom avloppsrening ger mer arbete med tillsyn för att samla data för återrapportering till EU-nivån.

Statskontoret har i utredning föreslagit en mer riktad o koncentrerad tillsynsvägledning inom Länsstyrelsens miljöområde. Det innebär skyldighet att ge tillsynsvägledning endast inom områden där Länsstyrelsen bedriver tillsyn. Stora evenemang 2019, såsom alpina VM i Åre och skidskytte-VM i Östersund, kommer att ge ökat arbete och ärendehantering inom tillsynsområdet, främst de investeringar som planeras i Åre.

3.27 En sammanhållen klimat- och energipolitik

(prop. 2008/09:162 och 163)

Bakgrund

I mars 2009 presenterade regeringen en sammanhållen klimat- och energipolitik i två propositioner (prop. 2008/09:162-klimat och prop. 2008/09:163-energi). I de riksdagsbeslut som togs den 16 juni 2009 beslutade riksdagen om mål för den svenska klimatpolitiken till 2020. Målet är att Sveriges utsläpp 2020 ska vara 40 procent lägre än utsläppen 1990. Det innebär att utsläppen av växthusgaser 2020 ska vara cirka 20 miljoner ton koldioxidkvivalenter lägre jämfört med 1990 års nivå. Målet gäller för de verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter, det vill säga transporter, bostäder, avfallsanläggningar, jord- och skogsburk och vattenbruk samt delar av industri med mera. Mål för stora industrier och energiproduktion sätter EU-länderna gemensamt.

Riksdagen beslutade samtidigt om nya mål för den svenska energipolitiken. År 2020 ska andelen förnybar energi vara minst 50 procent av den totala energianvändningen och andelen förnybar energi i transportsektorn vara minst 10 procent. Beslutet innebär också ett mål om 20 procent effektivare energianvändning till 2020. Vidare fastställdes en nationell planeringsram för vindkraft till motsvarande en årlig produktionskapacitet på 30 TWh år 2020, varav 20 TWh till lands och 10 TWh till havs. Därutöver sa riksdagen nej till ett betydande antal energipolitiska motioner. Bland dessa fanns förslag om vind-, vatten- och kärnkraft samt om solenergi, fjärrvärme och naturgas.

Länsstyrelsens roll

Länsstyrelserna har en central roll i klimatarbetet på regional nivå och har arbetat med klimat- och energifrågorna under många år. Genom regleringsbrevet för 2009 fick länsstyrelserna i uppdrag att konkretisera arbetet med regionala klimat- och energistrategier genom att planera och genomföra insatser och åtgärder i samverkan med berörda aktörer. I uppdraget ingår att stödja näringslivets och kommunernas klimat- och energiarbete.

I såväl budgetpropositionen för 2009 som i Lantmäteriets regleringsbrev (där länsstyrelsernas anslag för klimatanpassningsarbete 2009–2011 fastslås) har länsstyrelsernas centrala roll som samordnare av den regionala klimatanpassningen, med andra ord att identifiera länets sårbarheter i ett förändrat klimat och specificera åtgärdsförslag på kort och lång sikt, betonats.

År 2011 fördjupades Länsstyrelsen dialog med länets aktörer om hur vi kan samverka och vilka klimatåtgärder som är prioriterade i både energiomställning och klimatanpassning. Arbetsformerna har nu utvecklats och landat i strategiska

beslut om en samlad klimatstrategi. Länsstyrelsen arbetar aktivt för ett gott samarbete med Regionförbundet i både energiomställning och klimatanpassning. Ett samarbetsavtal finns för åren 2011–2014.

År 2014 togs en ny klimatstrategi för länet fram. Den lyfter både energiomställning och klimatanpassning, formulerar mål och åtgärder för de båda delarna.

Regeringen förtydligar länsstyrelsernas roll i klimatarbetet

I klimatpropositionen anges länsstyrelser, tillsammans med kommuner och regionala självstyrelseorgan, som viktiga aktörer i arbetet med att genomföra den nationella klimatstrategin.

Regeringen anför att länsstyrelsernas roll i det regionala och lokala klimatarbetet bör stärkas när det gäller samordning av mellankommunal samhällsplanering för minskade klimatutsläpp och för klimatanpassning. Länsstyrelserna har via regleringsbrevet (3§ p6 och 5§ p8) fått långsiktiga uppdrag att konkretisera arbetet med regionala klimat- och energistrategier genom att planera och genomföra insatser och åtgärder i samverkan med kommuner, självstyrelseorgan och andra berörda aktörer.

Under åren 2010–2014 har Länsstyrelsen via Energimyndigheten tilldelats medel för såväl lönekostnader för egen personal, samt att fördela vidare som smörjmedel till andra aktörer i länet (totalt 1,3 miljoner kronor per år). Inga besked från Regeringskansliet eller Energimyndigheten har getts huruvida denna ekonomiska satsning på Länsstyrelsernas energi- och klimatarbete kommer att fortsätta eller avbrytas nästa år. Energimyndigheten kommer att göra en fördjupad utvärdering av länsstyrelsernas arbete under 2015. Länsstyrelsen har haft minst 1–2 personer anställda med dessa medel. Vidare har de medel som Länsstyrelsen fördelat vidare till andra aktörer (Klimatmiljonen 2013 och 2014) har varit mycket uppskattade av aktörerna.

Sammanfattning

Länsstyrelsens roll i klimat- och energiarbetet har stärkts och förtydligats i de riksdagsbeslut som bygger på klimat- och energipropositionerna.

Länsstyrelsens samordningsroll mellan viktiga offentliga och privata aktörer förstärks både vad gäller klimatanpassning och för att minska utsläppen av växthusgaser.

Finansieringen för det fortsatta arbetet något oklar i september 2014.

3.28 Jämställdhetspolitik

Styrning

Det nationella målet för jämställdhetspolitiken är "Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Delmålen är:

- » en jämn fördelning av makt och inflytande
- » ekonomisk jämställdhet
- » jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
- » att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Länsstyrelserna har sedan 1994 haft ett formellt uppdrag inom jämställdhetspolitiken:

"För att de nationella målen för jämställdhetspolitiken skall kunna omsättas ute i landet på ett bättre sätt än i dag krävs en tydlig regional och lokal förankring. Länsstyrelsens ansvar att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i länet bör därför skrivas in i Länsstyrelseinstruktionen." (Prop. 1993/94:147)

2002 tillkom ytterligare skrivning i länsstyrelseinstruktionen (2002:864);

"jämställdhet ska integreras i länsstyrelsens uppgifter".

Ovanstående återfinns i förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion:

2 § Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar

1. 5 § Länsstyrelsen ska:

integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor,

2. genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta.

44 § Vid länsstyrelsen ska det finnas en särskild sakkunnig för frågor om jämställdhet. Förordning (2008:1346).

Uppdrag

Uppdragen kvarstår och har förtydligats i Jämt och ständigt (Skr 2002/03:140), Makt att forma samhället och sitt eget liv (prop. 2005/06:155) samt Jämställdhetspolitikens inriktning 2011-2014 (Skr. 2011/12:3):

"Länsstyrelsen bör även i fortsättningen vara ansvarig för att bedriva, samordna och stödja det övergripande arbetet med jämställdhetsintegrering på regional nivå. ... Funktionen som särskilt sakkunnig i jämställdhet vid varje länsstyrelse kommer enligt regeringens bedömning att behövas även fortsättningsvis".

Länsstyrelserna är hittills de enda myndigheter som formellt genom förordning är ålagda att inrätta en särskild funktion för att bistå myndigheten i arbetet med jämställdhetsintegrering.

STRATEGI FÖR JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING

Länsstyrelserna ska enligt RB 2013 utarbeta länsstrategier. Utgångspunkterna vid utarbetandet ska vara länsstyrelsens uppgifter i fråga om jämställdhet enligt förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion. Strategin bör omfatta arbetet med jämställdhetsintegrering både när det gäller utåtriktat arbete inom länet och i den egna verksamheten. Strategin gäller för perioden 2014–2016. I framtagandet av strategin för jämställdhetsintegrering ska även andra relevanta regionala strategier beaktas. Länsstyrelserna ska enligt RB 2014, redovisa hur de arbetar med genomförandet av strategier för jämställdhetsintegrering för perioden 2014–2016.

JÄMSTÄLLD REGIONAL TILLVÄXT

Länsstyrelserna ska fortsatt stödja regionala tillväxtaktörer i arbetet med jämställd regional tillväxt enligt RB 2014.

UTVECKLINGSPROGRAM

Länsstyrelserna har under 2012 deltagit i en förstudie genomförd av Kontigo på uppdrag av Regeringen. Den påvisar att det finns ett behov av att samordna länsstyrelsernas arbete, öka kunskapen om jämställdhetsintegrering samt utveckla kompetensen för olika grupper vid länsstyrelserna. Dessutom att det skett en förskjutning av både kunskap och resurser från jämställdhetspolitikens mål som omfattar makt, inflytande och ekonomisk jämställdhet till förmån för de så kallade våldsfrågorna. Därför fick Länsstyrelsen i Gotlands län i uppdrag av regeringen att genomföra ett utvecklingsprogram åren 2013–2014 i syfte att stärka länsstyrelsernas arbete med jämställdhetsintegrering. Insatsen riktar sig till länsledningar, sakområdesföreträdare och sist men inte minst särskilt sakkunniga i jämställdhet. Innehållet har fokus på styrning, strategiskt och målinriktat arbete och metoder.

JÄMSTÄLLT FÖRÄLDRASTÖD

Länsstyrelserna ska enligt RB 2014, under åren 2014–2017 stödja kommuner, landsting och andra föräldrastödjande aktörer i arbetet med att utveckla ett universellt, kunskapsbaserat, samordnat och långsiktigt stöd till föräldrar med barn i tonåren i respektive län, i enlighet med definitionen av föräldrastöd i den nationella strategin för ett utvecklat föräldrastöd. Viktiga utgångspunkter i arbetet ska vara det jämställda föräldraskapet och barnets rättigheter.

MÄNS VÅLD MOT KVINNOR OCH HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Länsstyrelserna fick ett formellt uppdrag inom våld i nära relationer inklusive hederrelaterat våld och förtryck, först 2004, det vill säga 10 år efter att det att jämställdhetsexperterna tillsattes. Uppdraget hanterades av Social tillsyn fram till årsskiftet 2009–2010. Efter det har uppdragen utökats med insatser för barn som bevittnar våld samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Efter att regeringen 2010 omfördelat resurser inom våldsuppdragen, till förmån för länsstyrelserna, finns utvecklingsledare vid varje länsstyrelse. Tjänsterna är finansierade med sak-anslag till och med 2014. Länsstyrelserna ska inom sitt ansvarsområde stödja samordningen i länen av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål i enlighet uppdrag (Fi2010/5567 m.fl.) Länsstyrelserna ska även bistå Socialstyrelsen i arbetet med att fördela utvecklingsmedel och skapa ett nationellt och regionalt kunskaps- och metodstöd.

Uppdrag som länsstyrelserna har att ta hänsyn till

Strategi för arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet
Strategin styr hur arbete inom Regeringskansliet ska bedrivas under 2012–2015. Målet för arbetet med jämställdhetsintegrering i regeringskansliet är att regeringen ska ha bästa möjliga förutsättningar för att jämställdhet ska genomsyra regeringens politik. Det innebär att analyser av kvinnors och mäns respektive flickors och pojkars situation och villkor ingår i beslutsunderlagen. Arbetet omfattar alla beslutsprocesser och politikområden. Med utgångspunkt i riktlinjerna ska varje departement ha en arbetsplan för hur man bedriver arbetet med jämställdhetsintegrering.

JÄMSTÄLLDHETSINTEGRERING I MYNDIGHETER.

Under 2013 och 2014 har 18 myndigheter fått ett särskilt uppdrag av regeringen

att arbeta med jämställdhetsintegrering. Målet är att myndigheternas verksamhet ska utvecklas så att de bidrar till att uppnå det jämställdhetspolitiska målet. Nationella sekretariatet för genusforskning har i uppdrag att stödja myndigheterna. Samråd ska ske med länsstyrelsernas särskilt sakkunniga. En referensgrupp har bildats. Flera av de utvalda myndigheterna har regionala kontor, men det för närvarande oklart om och hur länsstyrelserna förväntas bistå med stöd regionalt.

ETT UPPFÖLJNINGSSYSTEM FÖR JÄMSTÄLLDHETSPOLITIKEN, DS 2013:37

En återkommande och sammanhållen uppföljning baserad på indikatorer saknas i jämställdhetspolitiken. Området täcker in många departement och myndigheter och det är svårt få en överblick. Bristen på en samlande myndighet för jämställdhetspolitiken försvårar ytterligare. Ett uppföljningssystem med indikatorer bidrar till bättre underlag i redovisning av resultat och erfarenheter av den förda politiken. Vilket medför att kvalitén och långsiktigheten ökar inom politikområdet. Inom länsstyrelserna finns behov av att integrera indikatorerna.

UTREDNING OM JÄMSTÄLLDHETSPOLITIKENS GENOMFÖRANDE SENASTE TIO ÅREN.

I april 2014 beslutade regeringen att låta en utredare se över utvecklingen av jämställdhet samt effektiviteten i genomförandet av jämställdhetspolitiken. Utredare är Cecilia Schelin Seidegaard, landshövding på Gotland. En motsvarande översyn gjordes för tio år sedan av Jämställdhetspolitiska utredningen. Samhället genomgått stora förändringar senaste tio åren, vilket på olika sätt har påverkat kvinnors och mäns liv. Det finns därför ett behov av en genomgripande uppföljning, utvärdering och analys av jämställdhetens utveckling i stort mot bakgrund av mer långsiktiga och djupgående samhällsförändringar och politiska trender, såväl nationellt som internationellt.

VÅLD I NÄRA RELATIONER – EN FOLKHÄLSOFRÅGA (SOU 2014:49)

I utredningen föreslås att arbetet på nationell nivå ska länkas samman med det lokala arbetet på kommunnivå och det regionala på länsnivå. Vidare anser utredaren att Länsstyrelsens uppgifter inom området våld i nära relationer ska utvecklas och förtydligas. Länsstyrelsen ska enligt utredningen:

1. stödja lokal och regional verksamhetsutveckling och bidra med regionalt kunskapsstöd till kommunerna
2. verka för operativt samarbete och förbättrad koordinering
3. ta fram en regional strategi
4. redovisa utvecklingen i länet
5. organisera lokala utredningar vid allvarligt våld.

Utredaren påtalar att länsstyrelsernas nuvarande uppdrag upphör vid årsskiftet 2014–2015 och att beslut i frågan brådskar för att kompetens inte ska tappas. Förhoppningsvis kommer ett beslut under början av hösten eftersom utvecklingsledarna bekostas av sakanslag.

Genomförande

De nationella målen för jämställdhet ska införlivas i samhället genom jämställdhetsintegrering. Det är den huvudsakliga strategi som används. Det innebär att alla beslut inom alla politikområden ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv och finnas med i det dagliga arbetet. Regionalt styrs insatserna av den Regionala strategin för jämställdhetsintegrering 2014–2016.

Länsstyrelsens uppdrag är tudelat; det externa som består av driva på, samordna och stödja det övergripande arbetet med jämställdhetsintegrering på regional nivå. Och det interna, att länsstyrelsen i sin ordinarie verksamhet integrerar ett jämställdhetsperspektiv genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns villkor samt att genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund. Ett strategiskt och målinriktat arbete förutsätter en samordning av det externa och interna arbetet. De utvecklingsinsatser som sker internt inom olika sakområden ska kopplas till externa aktiviteter för att uppnå långsiktiga effekter.

"Att tillhandahålla service med god tillgänglighet och kvalitet är ett ansvar som ligger på den enskilda myndigheten. Varje myndighet har ett ansvar att utforma service, produkter och tjänster som är användbara för alla och svarar mot både kvinnors och mäns villkor och behov. För att åstadkomma detta krävs ett strukturerat arbete att utveckla verksamheten, till exempel för att integrera ett jämställdhetsperspektiv". (Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt, sidan 54)

Sammanfattning

Länsstyrelserna har under 20 år haft uppdrag att genomföra jämställdhetspolitiken. Styrningen har alltid varit stark. Uppdrag formulerades under många år i regleringsbrev. Vid ett möte mellan särskilt sakkunniga och företrädare vid Regeringskansliet påtalade sistnämnda att det inte var möjligt ur trovärdighetssynpunkt, att årligen skriva in i RB det som faktiskt redan fanns i länsstyrelseinstruktionen. Detta i kombination med okunskap om länsstyrelsernas uppdrag, finansieringen av särskilt sakkunniga vid tillsättningen 1994 samt avsaknad åiterrapport av länsstyrelseinstruktionen bidrog till nedprioriteringar i olika grad vid olika länsstyrelser. Samtidigt blev uppdragen inom våld tydligare.

Det så kallade våldsarbetet har alltmer förskjutits mot socialpolitiken vilket medfört att insatserna är mindre grundade i genus och maktteori än arbetet med jämställdhetsintegrering. Samverkan mellan särskilt sakkunniga i jämställdhet och utvecklingsledare inom våld i nära relationer behöver utvecklas. Det innebär att insatserna inom fjärde delmålet måste få ett ökat fokus på att bryta könsmonster och exempelvis arbeta med normer för manlighet. Vid normförskjutningar uppstår synergier. Förutom inställning till våld och makt kan exempelvis inställning till yrkesval, högre studier och risktagande förändras.

Jämställdhetspolitiken utgår från maktbegrepp och insatserna har fokus på strukturomvandling. Jämställdhetsintegrering innebär ett strategiskt arbete som syftar till verksamhetsutveckling och förutsätter relevant kompetens, vilket en period saknats hos många länsstyrelser. Olika aktörer, bland annat SKL har under flera år i sina kontakter med regeringen påtalat att det brister vad gäller resurser och kompetens vid länsstyrelserna, vilket försatt länsstyrelserna som kollektiv i en besvärlig situation.

Men läget är på väg att vända. Att länsstyrelserna beviljats medel till ett utvecklingsprogram, samt att Länsstyrelsen i Gotlands län fått i uppdrag att samordna detta måste ses som ett första steg till nationell samordning. Uppdraget med regionala strategier visar även på en tilltro till länsstyrelserna.

Regeringen skriver följande: *"Regeringen har gett samtliga länsstyrelser i uppdrag att ta fram strategier för sitt arbete med jämställdhetsintegrering som ska gälla för perioden 2014–2016. Strategierna inkom den 15 februari 2014. Regeringens sammantagna bedömning är att dessa kommer att bidra till utvecklingen av jämställdhetsintegrering på regional nivå. Regeringen följer arbetet med jämställdhetsintegrering på regional nivå med stort intresse. I början av april träffade jämställdhetsministern landshövdingarna för att diskutera länsstyrelsernas arbete med jämställdhetsintegrering".*

3.29 Arbete inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet (ANDT).

Förordning 2012:606 styr länsstyrelsernas arbete inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet (ANDT). Arbetet tar sin grund i regeringens samlade strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken, Prop. 2010/11:47, som löper 2011–2015.

Under 2014 utarbetas en ny strategi för nästa strategiperiod. Under året tas även en departementsskrivelse om spelfrågor fram. Skrivelsen syftar till att identifiera aktörer och om spel framgent ska ingå i ANDT-strategin.

I SOU 2014:49, "Våld i nära relationer – en folkhälsofråga. Förslag för ett effektivare arbete" är ett av förslagen att utvidga ANDT-arbetet så att även våld i nära relation samordnas i den strukturen.

4. Slutsatser

Utredningarnas förslag som berör länsstyrelsernas framtida roll, uppdrag och utveckling uppvisar en komplex bild. Detta visar analyskorset samt den fördjupade bild av utredningarna som sammanfattats i tidigare kapitel. Ökad tillsyn, centralisering och sektorisering är en bild. Ökad samordning, utvecklingsinriktning och fler tvärspektoriella uppdrag är en annan bild. En trend vi kan urskilja är ett mer uttalat behov av regional statlig närvaro och att denna ska bidra till utveckling och ha en samordnande roll. Genomgående ser vi ett starkt krav på effektivisering av statsförvaltningen och ett stort förändringstryck på statliga myndigheter.

I grunden är det inget konstigt med att länsstyrelsernas roll och uppdrag förändras över tid och ges nya dimensioner. Det är helt naturligt att nya samhällsbehov identifieras av staten och att länsstyrelserna som statens regionala företrädare får förändrade uppdrag. Det som förefaller speciellt just nu är att det uppdämda behovet av förändringar är så stort och omfattar alla nivåer och områden inom statsförvaltningen. Viss osäkerhet finns nu också i den osäkra parlamentariska situation som valet 2014 inneburit.

4.1 Länsstyrelsens framtida uppdrag och verksamhetsinriktning

I Länsstyrelsens inre verksamhet ingår att upprätta strategier och prioriteringar som organisationen ska följa för att möta framtiden. Länsstyrelsen har genom Vision 2020 lagt fast en långsiktig inriktning. Genom den kan vi utveckla vår profil, säkerställa det kompetensbehov vi kan bedöma, utveckla de värden vi vill präglas av och inta ett proaktivt förhållningssätt.

Dock kan oklarheter kring regeringens syn på länsstyrelsernas framtida roll och utveckling påverka Länsstyrelsens inre arbete på flera sätt. Det är därför viktigt att länsstyrelsen förbereder sig och diskuterar hur utmaningar, förändringar och möjligheter ska mötas och tas tillvara i vår organisation när statsförvaltningen omvandlas.

Nedanstående bedömningar utgör underlag för fortsatta diskussioner om prioriteringar och strategier på Länsstyrelsens enheter:

Snabbt, effektivt, rätt och digitalt: Regeringen och medborgarna förväntar sig snabb, effektiv och rättssäker hantering av våra ärenden. Rationaliserings- och effektiviseringskrav, tillsammans med teknikutvecklingen och den ökande kompetensen hos allmänhet och företag, kommer att kräva utökad service och utbyggnad av digitaliserad ärendehandläggning (e-tjänster). Webben ska utvecklas för både generell kommunikation och för individuell ärendehantering. Vår länsstyrelse ska präglas av hög tillgänglighet, bra information och god insyn.

Service och bemötande: Medborgarna förväntar sig en hög servicegrad och ett bra bemötande, där allas rätt respekteras. Regeringen lägger stor vikt vid förenkling för företag och medborgare. Bemötandet ska baseras på vår värdegrund, som är viktig att förvalta, utveckla och konkretisera.

Samordnad bedömning: Flera frågor som länsstyrelsen hanterar spänner över flera politikområden. Stor förväntan finns på hantering av målkonflikter, samlade bedömningsunderlag och väl avvägda beslut i komplexa frågor. Regeringen betonar behovet av en regional tvärssektoriell myndighet.

Länets utveckling i fokus: Länsstyrelsen ska i sin myndighetsutövning möta företagens och allmänhetens efterfrågan på beslut, tillstånd, samråd med mera med en samordnad, snabb och effektiv handläggning för att understödja tillväxt och länets utveckling. Ny ansvarsfördelning för regionala utvecklingsfrågor innebär att rollerna mellan Länsstyrelsen och Region Jämtland/Härjedalen behöver definieras och göras kända. Speciellt behöver Länsstyrelsen bli tydlig i sin ambassadörsroll, sin roll att leda länet i utvecklingsfrågor, sin roll i att följa länets utveckling och sin roll i att samordna staten.

Ansträngd samhällsekonomi: Minskade resurser för statliga myndigheter generellt inklusive Länsstyrelsen kommer att ställa krav på effektivisering och verksamhetsutveckling. Organisationen ska vara förberedd på att snabba förändringar kan ske. En fortsatt koncentration kommer att ske av verksamheter till utpekade länsstyrelser och andra organisationer. Detta gäller i synnerhet länsstyrelsernas administrativa stödfunktioner, där nya e-tjänster kommer att introduceras.

Förmåga att hantera komplexa frågor: En hållbar framtid – vad innebär det? Vilka bedömningsunderlag och vilken kompetens behöver Länsstyrelsen för att hantera klimatfrågor och miljömål kopplade till tillväxt, utveckling i hela länet, våra demografiska utmaningar, invandring och integration, lika förutsättningar för män och kvinnor etcetera. Utifrån klimatförändringen och allt vanligare extrema väderförhållanden kommer ökade krav på att integrera riskbedömningar, beredskap och säkerhet i samhällsplaneringen. Starkt ökande flyktingströmmar kräver mer arbete inom integrationsområdet som länkas mot arbetet för länets utveckling och kommunernas demografiska utmaningar.

Gemensam frågeställning:

Vilka insatser är viktiga inom våra respektive sakområden för att vi under 2015 ska uppfylla dessa bedömningar och vara den viktiga regionala statliga aktör som aktivt bidrar till ett län dit många vill åka, där många vill verka och där många vill bo?

Länstyrelsen Jämtlands län

Postadress: 831 86 Östersund
Besöksadress: Residensgränd 7
Telefon: 010-225 30 00
jamtland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/jamtland